

Redovisning av regeringsuppdrag till skolmyndigheterna

Uppdrag om en översyn av stöd och information via
webbplatser samt om utveckling och samordning av
forskningspridning U2023/02135

Dokumentdatum:

Dnr Skolverket: 2023:2841

Dnr SPSM: 1 STY-2023/825

Dnr Skolforskningsinstitutet: Skolfi 2023/60

Dnr Skolinspektionen: 2023:6031

Stockholm 2024

Sammanfattning

En övergripande målsättning för skolmyndigheternas arbete är att alla barn och elever ska få en likvärdig utbildning av god kvalitet i en stimulerande och trygg miljö. Utifrån sina instruktionsenliga uppdrag arbetar skolmyndigheterna med olika betoning på att tillhandahålla stöd respektive information på sina webbplatser.

Översyn av stöd och information via webbplatser

I arbetet med föreliggande regeringsuppdrag har respektive skolmyndighet genomfört en översyn av den/de egna webbplatsen/webbplatserna.

Skolmyndigheterna har också inlett en samverkan som tagit utgångspunkt i att stöd och information ska leva upp till ledorden lättillgängligt, samstämmigt och ändamålsenligt. Det gemensamma arbetet innefattar att samordna gemensam användning av klarspråk, säkerställa enhetlighet i begreppsanvändning samt att tydliggöra myndigheternas olika roller och funktioner gentemot målgrupperna.

Skolverket

Skolverket har tre webbplatser med stöd och information till målgrupperna: skolverket.se, Lärportalen och Utbildningsplattformen. Som en konsekvens av uppdraget från regeringen har Skolverket utvecklat sin rutin för översyn av innehåll på webbplatsen. Med utgångspunkt i fastställda kriterier har Skolverket under hösten 2023 sett över drygt hälften av de 2200 sidorna på skolverket.se, tagit beslut om att avpublicera ett hundratal sidor samt att förändra eller komplettera närmare 200 sidor. Resterande sidor ses över under 2024. De huvudsakliga skälen till att Skolverket reviderat eller avpublicerat sidor/material är att lagar och förordningar ändrats, att sidor haft liknande eller samma innehåll samt att det saknats referenser till den forskning eller den beprövade erfarenhet som materialet baseras på.

Skolverket har också påbörjat ett långsiktigt arbete med att utveckla skolverket.se med avseende på bland annat innehållsstruktur, paketering av innehåll samt navigering. Den övergripande målsättningen är att målgrupperna ska uppleva att det är lätt att hitta det man söker och att innehållet blir ett stöd i det dagliga arbetet. På sikt kommer även Lärportalen och Utbildningsplattformen att ingå i utvecklingsarbetet. Som en del i arbetet framåt kommer Skolverket också att stärka sin förvaltningsorganisation och ett arbete på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

SPSM

SPSM erbjuder stöd och information inom det specialpedagogiska området via spsm.se. Under 2022–2023 genomförde myndigheten ett större utvecklingsarbete av webbplatsen i syfte att ge användaren en sammanhållen bild av myndighetens erbjudande och göra det enklare att hitta relevant information om råd och vägledning. Arbetet medförde förändringar både i hur den faktiska

webbstrukturen ser ut och hur SPSM arbetar med innehållet. Sammantaget resulterade arbetet i en myndighetsövergripande webbstrategi, webbricklinjer för redaktionellt arbete, ny informationsstruktur och bearbetat innehåll.

Som en del av arbetet med regeringsuppdraget har myndigheten påbörjat en översyn av såväl förvaltningsorganisationen som det interna stödet för framtagande av innehåll. SPSM har också fastställt kriterier för översyn av visst innehåll och påbörjat en översyn med särskilt fokus på stödmaterial.

Granskningen har hittills resulterat i ett beslutsunderlag där några material föreslås avpubliceras, och andra ska revideras. Arbetet med översynen fortsätter under våren 2024. De huvudsakliga skälen till att stödmaterial behöver revideras eller avpubliceras är att det saknats referenser till den forskning eller den beprövade erfarenhet som material är grundat i, att material är föråldrat eller att tydligt funktionsnedsättningsperspektiv saknas. Som del i arbetet framåt kommer SPSM att stärka sina arbetssätt och rutiner, bland annat med fokus på förvaltningsorganisationen samt arbete på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Skolinspektionen

Under 2023 har Skolinspektionen lagt grunden för rutiner som syftar till att övervaka, rensa och uppdatera informationen på skolinspektionen.se. Dessa rutiner är planerade att implementeras under första halvan av 2024.

Skolinspektionen har därutöver initierat en kartläggning och genomlysning av all information och allt material under fliken Råd och vägledning på skolinspektionen.se. Syftet är att få en tydlig bild av den information som finns på de aktuella webbsidorna och att se över informationens uppbyggnad och struktur. Inom ramen för detta arbete ser myndigheten också över informationens aktualitet. Skolinspektionen fattar beslut om vilket innehåll och vilka teman som ska finnas på sidorna, genomför gallring, revidering och förenkling av innehåll och tydliggör informationen utifrån målgruppernas behov.

Inom ramen för kartläggningen har myndigheten påbörjat och till största delen genomfört en målgruppsundersökning gentemot huvudmän och rektorer. Syftet är att identifiera hur huvudmän och rektorer använder informationen idag, om informationen är relevant och användbar samt deras förutsättningar att tillgodogöra sig informationen. Skolinspektionens arbete med att se över och utveckla informationsinnehållet under fliken Råd och vägledning kommer att fördjupas under våren 2024. Som en del i detta arbete kan det även vara relevant att se över begreppet ”råd och vägledning” som rubricering för webbinnehållet.

Skolforskningsinstitutet

Skolforskningsinstitutets främsta kanal till målgrupperna är skol.fi.se. Här finns förutom uppgifter om myndighetens uppdrag och verksamhet även publicerade forskningssammanställningar och relaterat material om att utveckla undervisningen med stöd av systematiska forskningssammanställningar. På webbplatsen skolforskningsportalen.se finns inspiration för att använda institutets forskningssammanställningar samt en artikelserie om avslutade forskningsprojekt

som institutet har finansierat. Med utgångspunkt i resultaten från en webbenkät från hösten 2023 kommer Skolforskningsinstitutet att med start i januari 2024 utveckla skolforskningsportalen.se för att förbättra sökbarheten. Under 2024 kommer myndigheten också att undersöka möjlighet att utveckla webbplatserna.

Analys och utveckling av arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning

Skolverket, SPSM och Skolforskningsinstitutet har under flera års tid samverkat i frågor om att sammanställa och sprida resultat av forskning och ge stöd för forskningsanvändning, inom ramen för ett formaliserat nätverk.¹ De tre skolmyndigheterna menar att arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning är en process som löper från uppmärksammandet av verksammas behov av kunskap för att utveckla utbildning eller undervisning på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, till kommunicerande av resultat från forskning. I detta arbete ingår att erbjuda stöd för forskningsanvändning för att utveckla utbildning och undervisning.

Utvecklad och ökad samordning

De tre skolmyndigheterna har identifierat utmaningar i att hålla sig uppdaterade om målgruppernas föränderliga behov. Därför kommer myndigheterna fortsätta att utveckla arbetssätt för att löpande dela information med varandra om målgruppernas identifierade behov, företrädesvis inom ramen för det befintliga nätverket. Vidare finns svårigheter kopplat till att säkerställa allsidighet och därmed vetenskaplig kvalitet i urval av externa forskare som engageras av myndigheterna. Med anledning av detta kommer myndigheterna att i större utsträckning dela kunskaper och erfarenheter i frågor som rör samverkan med externa forskare, som principer för urval av forskare, information om vilka forskare respektive myndighet anlitar samt hur samverkan med externa forskare kan organiseras. Skolmyndigheterna avser också att utveckla utbytet av information om kommande projekt, material, forskningsresultat etcetera för att i möjligaste mån undvika dubbelarbete och överlapp, samt nyttja möjligheter till synergier och komplettering. För att stödja ett sådant arbetssätt utvecklar myndigheterna rutiner för att dela sådan information i den utsträckning det saknas. Därtill ser myndigheterna behov av ökad samstämmighet både gällande begrepp som används i forskning och benämningar av myndigheternas sammanställningar.

Slutligen konstaterar skolmyndigheterna att det är betydelsefullt att de lärdomar, behov, förslag och utmaningar som tas upp och delas i nätverket tas vidare inom respektive myndighet. Därför kommer den interna samordningen runt nätverket att förstärkas, så att frågor vid behov lyfts och samverkas på chefsnivå.

¹ Skolinspektionen har inte ett instruktionsenligt uppdrag att sammanställa och sprida resultat av forskning men finns representerad i nätverket.

Innehåll

Sammanfattning	3
Översyn av stöd och information via webbplatser	3
Analys och utveckling av arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning	5
1. Inledning	8
1.1 Redovisningens struktur	8
1.2 Några centrala utgångspunkter	9
1.2.1 Samma mål men olika instruktionsenliga uppdrag	9
1.2.2 Målgrupperna skiljer sig delvis åt	11
1.2.3 Att sammanställa och sprida resultat av forskning	11
1.3 Genomförande av uppdraget	12
1.3.1 Översyn av stöd och information via webbplatser	12
1.3.2 Analys, utvärdering och samordning av arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning	13
2. Skolmyndigheternas översyn av stöd och information via webbplatser	14
2.1 Samverkan mellan skolmyndigheterna	14
2.1.1 Förstärkt samarbete för ökad tillgänglighet, samstämmighet och ändamålsenlighet	15
2.2 Skolverket	17
2.2.1 Skolverkets tre webbplatser - nuläge	17
2.2.2 Påbörjat utvecklingsarbete med Skolverkets webbplatser	18
2.2.3 Utvecklingsarbetet framåt	19
2.2.4 Översyn av innehåll på Skolverkets tre webbplatser	20
2.2.5 Utveckling av gemensamma arbetssätt och vetenskapligt förhållningssätt ..	23
2.3 SPSM	26
2.3.1 Ett samlat erbjudande	26
2.3.2 Innehållsarbetet	27
2.3.3 Innehållsansvar	27
2.3.4 Insatser för att stärka innehållsansvariga	28
2.3.5 Inventering av stöd för att säkerställa vetenskaplig förankring	28
2.3.6 Lärdomar dragna utifrån granskningen	30
2.3.7 Fokus på att stärka arbetssätt	31
2.4 Skolinspektionen	32

2.4.1 Skolinspektionens webbplats skolinspektionen.se	32
2.4.2 Skolinspektionens råd- och vägledningssidor på skolinspektionen.se	33
2.4.3 Målgruppsundersökning.....	34
2.4.4 Översyn av fliken Råd och vägledning på skolinspektionen.se	34
2.4.5 Kvalitetssäkring av informationen på skolinspektionen.se.....	35
2.5 Skolforskningsinstitutet	36
2.5.1 Skolforskningsinstitutets webbplatser	36
2.5.2 Övriga digitala kanaler	36
2.5.3 Regelbunden översyn	37
2.5.4 Kommande översyner.....	37
3. Analys och utveckling av arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning	37
3.1 Ett formaliserat nätverk för samverkan.....	37
3.1.1 Nätverket formaliseras	38
3.1.2 Gemensam kartläggning och analys i två rapporter	38
3.2 Tillgänglighet i arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning.....	39
3.2.1 Format och kanaler för att sammanställa och sprida	40
3.2.2 Stämman av att sammanställningarna är begripliga.....	42
3.2.3 Att ge stöd för forskningsanvändning.....	42
3.3 Ändamålsenighet i arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning.....	43
3.3.1 Med utgångspunkt i de verksammas behov och förutsättningar	43
3.3.2 Samverkan med forskare bidrar till vetenskaplig kvalitet	45
3.3.3 Processer för att säkerställa relevans och kvalitet.....	45
3.4 Samstämmighet i arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning.....	46
3.4.1 Samstämmighet i begreppsanvändning och publikationers benämningar....	47
3.4.2 Samstämmiga krav på arbetsprocesser	47
3.5 Identifierade utmaningar och förslag på åtgärder	48
3.5.1 Fånga upp skilda och föränderliga behov	48
3.5.2 Samordna myndigheternas behovsinventering?.....	49
3.5.3 Säkerställa allsidighet och därmed vetenskaplig kvalitet i urval av forskare.	49
3.5.4 Undvika överlapp och dubbelarbete	50
3.5.5 Tydlig och samstämmig begreppsanvändning.....	51
3.5.6 Samstämmiga benämningar på sammanställningar	52

1. Inledning

Skolverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), Skolforskningsinstitutet och Skolinspektionen har fått i uppdrag² av regeringen att genomföra en översyn av dels det stöd som de tre förstnämnda myndigheterna tillhandahåller via sina webbplatser, dels den information om råd och vägledning till huvudmän och rektorer som Skolinspektionen tillhandahåller via sin webbplats.

Skolverket, SPSM och Skolforskningsinstitutet har också fått i uppdrag att analysera och utvärdera sin forskningsspredning samt lämna förslag på hur denna kan utvecklas och samordnas i syfte att forskningsresultat i större utsträckning ska komma verksamma inom skolväsendet till del.

Regeringen motiverar sitt beslut att tilldela skolmyndigheterna uppdraget med att myndigheternas stöd och information ska vila på gällande rätt, vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, förmedlas på ett sätt som underlättar för huvudmännen att välja insatser och göra prioriteringar i den egna verksamheten samt utgå från målgruppernas förutsättningar och behov.

1.1 Redovisningens struktur

Skolmyndigheterna presenterar sitt arbete med regeringsuppdraget i den här regeringsredovisningen, som myndigheterna i enlighet med uppdraget skrivit gemensamt.

I kapitel 1 redogör skolmyndigheterna för några centrala utgångspunkter i arbetet med uppdraget. Kapitlet innefattar också en beskrivning av hur myndigheterna har gått till väga för att genomföra uppdraget.

I kapitel 2 beskriver skolmyndigheterna hur de samverkat samt vilka åtgärder som myndigheterna vidtar gemensamt för att stärka samverkan. Vidare redogör respektive skolmyndighet för resultatet av översynen av stöd och information om råd och vägledning. Här beskriver respektive skolmyndighet också de åtgärder som vidtagits för att stärka ändamålsenlighet, tillgänglighet och samstämmighet i stöd och information, samt planer för det fortsatta utvecklingsarbetet.

I kapitel 3 analyserar Skolverket, SPSM och Skolforskningsinstitutet arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning, samt ger förslag på hur arbetet kan utvecklas internt vid respektive myndighet och i samverkan mellan skolmyndigheterna.

² Uppdrag om en översyn av stöd och information via webbplatser samt om utveckling och samordning av forskningsspredning. U2023/02135

1.2 Några centrala utgångspunkter

Som ett led i arbetet med regeringsuppdraget har skolmyndigheterna gemensamt identifierat och beskrivit några centrala utgångspunkter för arbetet. I uppdraget till skolmyndigheterna skriver regeringen att det stöd och den information som myndigheterna tillhandahåller ska leva upp till ledorden lättillgänglig, samstämmig och ändamålsenlig. Vad dessa ledord innebär för myndigheternas arbete beskrivs i kapitel 2 och 3. Vidare pekar regeringen på behovet av att samordna och effektivisera myndigheternas arbete i syfte att undvika överlappningar och dubbelarbete. Att synliggöra relevanta områden för utveckling, samverkan och effektivisering behöver ta sin utgångspunkt i myndigheternas respektive uppdrag och målgrupper, hur uppdragen uttolkas av myndigheterna och omsätts i verksamhet.

1.2.1 Samma mål men olika instruktionsenliga uppdrag

Övergripande förenas skolmyndigheternas instruktioner i målsättningen att alla barn och elever ska få en likvärdig utbildning av god kvalitet i en stimulerande och trygg miljö. Myndigheternas arbete ska bidra till goda förutsättningar för barns och elevers utveckling och lärande och till förbättrade kunskapsresultat för elever. För att åstadkomma detta har myndigheterna olika inriktningar och ansvarsområden inom sina uppdrag, som huvudsakligen strävar mot samma mål. Myndigheternas uppdrag inrymmer vissa potentiella överlapp med risk för dubbelarbete såväl som synergier, samarbets- och kompletteringsmöjligheter.

Både Skolverket och SPSM har i sina respektive instruktioner ett uttryckligt uppdrag att ge stöd till de verksamma i skolväsendet. Skolverket är en förvaltningsmyndighet med ansvar att både styra och stödja skolväsendet, vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet.³ Som normerande myndighet styr och stödjer Skolverket genom föreskrifter och styrdokument. I uttolkningen av sin instruktion betonar Skolverket sin stödjande roll i skolväsendet och menar att myndighetens samlade arbete, inkluderat det styrande uppdraget, ska bidra till att stödja skolutveckling i syfte att stärka kvalitet och likvärdighet i utbildning och undervisning.⁴ Skolverket arbetar med detta på flera sätt. Som en del av uppdraget att stödja skolutveckling erbjuder Skolverket fortbildnings-, kompetensutvecklings- och stödinsatser inom nationella skolutvecklingsprogram och svarar för riktade utvecklingsinsatser. Tillsammans med SPSM erbjuder Skolverket återkommande kvalitetsdialoger till skolhuvudmän.⁵ I Skolverkets uppdrag ingår också att sammanställa och sprida kunskap om resultat av forskning inom ett brett spektrum av kunskapsområden.⁶ Därutöver ger Skolverket stöd i form av information och vägledning om regler och ansvar i skolväsendet. I samband med regeländringar genomför Skolverket

³ Se bland annat 1 och 7 §§ förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens Skolverk.

⁴ *Strategi för stöd till skolutveckling*. Dnr 2021:1557.

⁵ Uppdrag till Statens Skolverk, Statens skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Skolforskningsinstitutet om insatser för ökad kvalitet och likvärdighet. U2021/03837.

⁶ 7 § förordningen (2015:1047) med instruktion för Statens Skolverk

kommunikations- och implementeringsinsatser. Vidare sammanfattar och publicerar myndigheten resultaten av sitt arbete med uppföljning och utvärdering samt tillhandahåller statistik. Myndigheten tillhandahåller också information och vägledning inför val av skola och utbildning, samt har i uppdrag att hantera statliga stöd och bidrag.

SPSM: s uppdrag är avgränsat till insatser med relevans för det specialpedagogiska området med fokus på barn och elever med funktionsnedsättning. SPSM har i uppdrag att ge råd och stöd till huvudmän i specialpedagogiska frågor som rör barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning.⁷ Som del av uppdraget att ge specialpedagogiskt stöd anordnar och medverkar SPSM i kompetensutveckling och specialpedagogisk utvecklingsverksamhet samt sammanställer och sprider resultat av forskning som är relevant för det specialpedagogiska området.⁸

Skolinspektionen har inget instruktionsenligt uppdrag att erbjuda stöd, utan ska bedriva kvalitetsgranskning och tillsyn av skolverksamhet⁹ samt sammanfatta och publicera resultat av arbetet med kvalitetsgranskning och tillsyn.¹⁰ Vidare handlägger Skolinspektionen ärenden om godkännande av enskild som huvudman för fristående skolor.¹¹ Enligt instruktionen ska myndigheten därtill sprida kunskap om vad som krävs för att börja bedriva en fristående skola.¹² Inom ramen för myndighetens tillsyn ska Skolinspektionen lämna råd och vägledning.¹³ Enligt förarbetena poängterar bestämmelsen tillsynens förebyggande sida.

Tillsynsmyndigheten måste, enligt förarbetena, kunna lämna upplysningar om vilka regler som gäller i ett visst fall och bistå med råd om hur och var man kan finna vägledning för sina överväganden i ett konkret fall. Det är dock inte lämpligt att tillsynsmyndigheten uppträder som konsult och uttalar sin åsikt om hur huvudmannen ska handlägga ett konkret ärende.¹⁴ Myndigheten arbetar med detta uppdrag på flera sätt. En viktig del är att lämna vissa upplysningar till huvudmän som granskats i återföring efter inspektion.

Skolforskningsinstitutet har inget instruktionsenligt uppdrag att erbjuda råd och stöd utan ska bidra till att de verksamma ges goda förutsättningar att planera, genomföra och utvärdera undervisningen med stöd av vetenskapligt underbyggda metoder och arbetssätt.¹⁵ Institutets instruktion avgränsas alltså till att beröra just undervisning, medan övriga tre skolmyndigheters instruktioner omfattar hela utbildningen. För detta uppdrag ska institutet göra systematiska forskningssammanställningar samt sprida forskningsresultaten och göra dem tillgängliga för verksamma i skolväsendet.

⁷ Förordningen (2011:130) med instruktion för Specialpedagogiska skolmyndigheten

⁸ 2 § förordningen (2011:130) med instruktion för Specialpedagogiska skolmyndigheten

⁹ Se 26 kap. skollagen

¹⁰ 4 § förordningen (2011:556) med instruktion för Statens Skolinspektion

¹¹ 2 kap. 7 § skollagen

¹² Jfr 5 § förordningen (2011:556) med instruktion för Statens Skolinspektion

¹³ 26 kap. 9 § skollagen.

¹⁴ 2009/10:165 s. 545 och s. 898

¹⁵ 1 § förordningen (2014:1578) med instruktion för Skolforskningsinstitutet

1.2.2 Målgrupperna skiljer sig delvis åt

Även om målgrupperna delvis överlappar varandra så har skolmyndigheterna i huvudsak olika primära målgrupper för sina respektive webbplatser. Skolinspektionen riktar sig främst till huvudmän, skolchefer och rektorer. Skolforskningsinstitutet riktar sig i stället främst till pedagogisk personal, som lärare och förskollärare. Specialpedagogiska skolmyndighetens webbplats vänder sig primärt till specialpedagoger, speciallärare, lärare, beslutsfattare och i viss mån även vårdnadshavare. Skolverket riktar sig till alla professioner inom skolväsendet, samt till elever och vårdnadshavare med information och vägledning inför val av skola och utbildning, från förskola till utbildning för vuxna. Både SPSM och Skolverket tar också emot många frågor från vårdnadshavare.

1.2.3 Att sammanställa och sprida resultat av forskning

I föreliggande regeringsuppdrag använder regeringen begreppet forskningsspridning för myndigheternas instruktionsenliga uppdrag att sammanställa och sprida resultat av forskning. I texten som följer har skolmyndigheterna valt att genomgående använda begreppen sammanställa och sprida resultat av forskning, och inte begreppet forskningsspridning. Begreppet spridning kan tolkas som en slags envägskommunikation från skolmyndigheterna till de verksamma. Skolmyndigheterna menar att arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning är en process som löper från uppmärksammandet av verksammas behov i sitt arbete med att utveckla utbildning eller undervisning på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, till kommunikation av resultat från forskning. I arbetet ingår både att underlätta för målgrupperna att ta del av forskning, och att ge stöd i att använda forskning i den egna verksamheten.

Liksom Skolforskningsinstitutet har Skolverket och SPSM i instruktionsenligt uppdrag att sammanställa och sprida resultat av forskning. Som belysts ovan är en central skillnad i de tre myndigheternas instruktioner att Skolverket och SPSM också har i uppdrag att stödja skolutveckling, vilket alltså inte Skolforskningsinstitutet har. Denna skillnad får konsekvenser för skolmyndigheternas arbete med att sammanställa och sprida resultat av forskning. Uppdraget att stödja skolutveckling innebär att både Skolverket och SPSM också sammanställer och sprider resultat av forskning som integrerade delar av stöd för skolutveckling, såsom kompetens- och fortbildningsinsatser. Att sammanställa och sprida resultat av forskning görs alltså både direkt genom sammanställningar och sammanfattningar av forskning, och för Skolverkets och SPSM:s del även indirekt som underlag till eller delar av stöd för skolutveckling.¹⁶ Det är genom det arbetssättet som de två sistnämnda myndigheterna ser till att stöd och insatser för skolutveckling vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vidare riktar sig skolmyndigheternas arbete med att sammanställa och sprida resultat av

¹⁶ Redovisning av uppdrag om forskningsspridnings- och kunskapssammanställning. Dnr: Skolfi 2021/95; SPSM 1 STY-2022/527; Skolverket 2020:1450.

forskning delvis till olika målgrupper. Medan Skolverket och SPSM har en bred målgrupp riktar sig Skolforskningsinstitutet i första hand till undervisande och pedagogiskt ansvarig personal och fokuserar det undervisningsnära.

I vilka avseenden skolmyndigheternas arbete med att sammanställa och sprida resultat av forskning skiljer sig åt, och till viss del även sammanfaller, utvecklas i kapitel 3.

1.3 Genomförande av uppdraget

I detta avsnitt beskriver skolmyndigheterna hur de genomfört arbetet med regeringsuppdraget. Myndigheterna redovisar resultatet av arbetet i kapitel 2 och 3.

Skolmyndigheterna har genomfört arbetet med regeringsuppdraget i nära dialog, med Skolverket som samordnande myndighet. En samordningsgrupp har haft regelbundna avstämningar under den tid som arbetet med regeringsuppdraget pågått, dels för att dela information om pågående arbete vid respektive myndighet, dels för att lösa ut gemensamma frågor.

Efter en fas av gemensam uttolkning av regeringsuppdraget samt samtal om utgångspunkter och avgränsningar, utarbetade samordningsgruppen en plan för arbetet framåt. En kontakt etablerades mellan kommunikationsfunktioner vid de olika myndigheterna för kunskapsutbyte. Därutöver tillsatte skolmyndigheterna en arbetsgrupp med representanter från ett sedan tidigare etablerat och formaliserat nätverk¹⁷ för samverkan mellan myndigheterna i frågor som berör arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning.

1.3.1 Översyn av stöd och information via webbplatser

Initialt genomförde skolmyndigheterna en kartläggning av arbetet med översyn av webbplatser vid respektive myndighet. Kartläggningen omfattade att beskriva nuläge och utmaningar i myndigheternas arbete med att säkerställa tillgänglighet, samstämmighet och ändamålsenlighet i stöd och information.

Kartlägningsarbetet har delvis sett olika ut vid de olika myndigheterna, men har i stort innefattat genomförande och/eller sammanställningar av målgruppsanalyser, genomförande av workshops och samtal med chefer och medarbetare inom olika verksamhetsområden. Arbetet har också innefattat att se över processer och rutiner för översyn, uppföljning och förvaltning av webbsidor.

Med utgångspunkt i kartläggningen av såväl nuläge som utmaningar har skolmyndigheterna utarbetat förslag till att utveckla och samordna arbetet, både inom och mellan skolmyndigheterna. Varje myndighet har dels utarbetat förslag internt, dels deltagit i att ta fram förslag för ökad samordning myndigheterna

¹⁷ Uppdragsbeskrivning för myndighetsövergripande nätverk för närmare samarbete inom frågor om forskningsspridning och forskningsanvändning. Dnr: Skolverket 2020:1450, SPSM 1 STY-2020/695, Skolfi 2021/37.

emellan. Förslag har förankrats i samordningsgruppen. Vid behov har myndigheterna vidtagit direkta åtgärder för att utveckla arbetet vid respektive myndighet. I andra fall har det handlat om att utarbeta planer för ett mer långsiktigt arbete med att säkerställa tillgänglighet, samstämmighet och ändamålsenlighet i stöd och information.

1.3.2 Analys, utvärdering och samordning av arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning

Skolverket, Skolforskningsinstitutet och SPSM har tillsammans analyserat sitt arbete med att sammanställa och sprida resultat av forskning. Till grund för analysen ligger tidigare kartläggningsarbete i nätverket för att sammanställa och sprida resultat av forskning.^{18,19} I dessa kartläggningar har de tre skolmyndigheterna inventerat vilka olika typer av material som respektive myndighet tar fram för att sammanställa och sprida resultat av forskning samt vilket stöd som finns i interna processer för bland annat behovsinventering, kvalitetssäkring och samverkan med lärosäten. Kartläggningsarbetet har innefattat att se över exempelvis webbplatser och interna styr- och stöddokument. I genomförandet förde nätverket samtal med berörda medarbetare och chefer för att få en bild av och beskriva det praktiska arbetet vid myndigheterna. Under kartläggningsarbetet har nätverket också fört dialog om respektive myndighets uttolkningar av sina uppdrag om att sammanställa och sprida resultat av forskning samt hur olika material svarar mot uppdragen. Dessa samtal har bidragit till analysen av resultatet av kartläggningsarbetet.

Liksom i arbetet med översyn av stöd och information, har myndigheterna utarbetat förslag för att utveckla arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning. Varje myndighet har dels utarbetade förslag internt, dels deltagit i att gemensamt utveckla förslag för ökad samordning myndigheterna emellan. Vid behov har myndigheterna vidtagit direkta åtgärder för att utveckla arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning vid respektive myndighet. I andra fall har det handlat om att utarbeta planer för ett mer långsiktigt arbete.

¹⁸ Redovisning av uppdrag om forskningsspridnings- och kunskapssammanställning. Dnr: Skolfi 2021/95; SPSM 1 STY-2022/527; Skolverket 2020:1450.

¹⁹ Forskningsanvändning och forskningsspridning. Ett samarbete mellan Skolverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Skolforskningsinstitutet. Dnr: Skolverket 2023:1793; Skolfi 2023/15; SPSM 1 STY-2023/525

2. Skolmyndigheternas översyn av stöd och information via webbplatser

I det följande redovisar skolmyndigheterna genomförda samt planerade åtgärder för att säkerställa att det stöd och den information som myndigheterna tillhandahåller via sina webbplatser vilar på gällande rätt, vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt utgår från målgruppernas behov. Som regeringen konstaterar i föreliggande regeringsuppdrag ska myndigheterna förmedla stöd och information på ett sätt som underlättar för målgrupperna att välja insatser och göra prioriteringar i den egna verksamheten, samt utgår från målgruppernas förutsättningar och behov. I enlighet med uppdraget handlar det om att se över att stöd och informationen lever upp till ledorden lättillgängligt, samstämmigt och ändamålsenligt. Övergripande gäller att samtliga myndigheter ska uppfylla de internationella tillgänglighetsriktlinjerna (webbriktlinjerna WCAG) samt lagen om tillgänglighet till digital offentlig service (DOS-lagen).

Inledningsvis, och med utgångspunkt i några exempel, beskriver skolmyndigheterna hur de samverkat i arbetet med att utveckla och/eller förvalta stöd och information. Skolmyndigheterna redogör också för hur de planerar att samverka i dessa frågor framöver.

Därefter redogör skolmyndigheterna för arbetet med översyn av stöd och information internt per myndighet. Beskrivningar ser delvis olika ut beroende på var respektive myndighet befinner sig i arbetet. Myndigheterna har olika startpunkter i, och har kommit olika långt med, översyn, förvaltning och utveckling av sina webbplatser. Beskrivningarna omfattar dels avslutade, påbörjade och planerade åtgärder som är direkta följder av regeringsuppdraget, dels åtgärder som initierats sedan tidigare.

2.1 Samverkan mellan skolmyndigheterna

Skolmyndigheterna samverkar idag på flera olika sätt med målsättningen att alla barn och elever ska få en likvärdig utbildning av god kvalitet i en stimulerande och trygg miljö, samt att bidra till goda förutsättningar för barns och elevers utveckling och lärande och till förbättrade kunskapsresultat för elever.

Uppdraget om insatser för ökad kvalitet och likvärdighet²⁰ har inneburit en nära samverkan mellan skolmyndigheterna. Samverkan har skett på GD-nivå, genom en myndighetsgemensam samordningsgrupp och i det praktiska arbetet med de olika delarna av arbetet. Skolforskningsinstitutet har varit särskilt involverade i framtagandet av framgångsfaktorerna och Skolinspektionen i det inledande

²⁰ U2018/02652 (delvis), U2021/03837)

arbetet med att ta fram underlag för analys. Skolverket och SPSM har haft, och har ett nära samarbete angående kvalitetssystemet och kvalitetsdialogerna som genomförs gemensamt av de båda myndigheterna.

Inför skollagsförtydligandet om elevhälsa identifierade Skolverket och SPSM tidigt ett gemensamt behov av att samordna implementeringen, bland annat via webbsidor. Arbetet inleddes med att myndigheterna tillsammans såg över relevanta begrepp. I syfte att ta fram ett samstämmigt material utformades därefter i samverkan varsin ny webbsida, vilka även skulle komplettera varandra utifrån respektive myndighets instruktion. Skolverkets och SPSM samverkar också i arbete och förvaltning av skolutvecklingsstödet *Specialpedagogik för Lärande* och det beskrivs i mer detalj i avsnitt 2.2.4.

Ett annat exempel på samarbete mellan skolmyndigheterna är arbetet med att ta fram kunskapsöversikten *Att ställa frågor och söka svar. Samarbete för vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet* (Skolverket, 2020).

Kunskapsöversikten ingår i Skolverkets publikationsserie Forskning för skolan, och i framtagandet av publikationen bidrog Skolforskningsinstitutet, SPSM och Skolinspektionen med kommentarer och synpunkter i relation till tolkning och användning av begreppet vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. På så vis har skolmyndigheterna enats om en gemensam förståelse, och refererar på olika sätt också till varandras material inom området. Hur skolmyndigheterna samverkar i arbetet med att sammanställa och sprida forskning beskrivs och analyseras närmre i kapitel 3.

2.1.1 Förstärkt samarbete för ökad tillgänglighet, samstämmighet och ändamålsenlighet

Som en följd av föreliggande regeringsuppdrag uppmärksammade skolmyndigheterna behov av att förstärka samverkan mellan kommunikatörer och webbredaktörer vid myndigheterna. Därför satte skolmyndigheterna samman en samverkansgrupp bestående av kommunikatörer och redaktörer vid Skolverket, SPSM, Skolinspektionen och Skolforskningsinstitutet. Den myndighetsövergripande gruppen fick i gemensamt uppdrag att genomföra ett kunskapsutbyte med utgångspunkt i uppdragets ledord om lättillgänglighet, samstämmighet och ändamålsenlighet i relation till stöd och information. För skolmyndigheterna innebär ledorden att det stöd och den information som myndigheterna tillhandahåller är aktuell, relevant, korrekt, målgruppsanpassad och, i den utsträckning det är relevant, även enhetligt.

Syftet med kunskapsutbytet var att tillsammans identifiera möjliga områden för samverkan i utveckling av myndigheternas webbplatser.

Kunskapsutbytet utgick ifrån kategorierna:

- målgrupper
- webbplatsernas struktur
- visuell identitet

- språk och begrepp
- myndigheternas roll i systemet.

Resultat av kunskapsutbytet

Arbetsgruppen konstaterade att likartad webbplatsstruktur inte skulle gynna användarna på grund av olika uppdrag och huvudsakliga målgrupper (se avsnitten 1.2.1–1.2.3). Ambitionen bör fortsatt vara att respektive myndighet skapar en innehållsstruktur och navigation utifrån kunskap om målgrupperna, deras behov och beteenden snarare än att eftersträva likriktning. Trots olikheter i uppdrag och målgrupper kan det finnas möjligheter att hjälpas åt att förenkla användningen av webbplatserna för dem som behöver navigera mellan dem, och att myndigheterna genom en övergripande förståelse för varandras webbstrukturer kan underlätta för användarna.

När det gäller visuell identitet var de medverkande överens om vikten av att myndigheterna skiljer sig åt och behåller sina unika visuella uttryck för att tydligt differentiera myndigheterna för målgrupperna. Tillgänglighet är en självklarhet i myndigheternas verksamheter och något som myndigheterna arbetar med på olika sätt. Ett par myndigheter har nyligen sett över sina visuella uttryck och grafiska profiler utifrån bland annat ett tillgänglighetsperspektiv.

När det gäller språk och begrepp finns åtgärder som myndigheterna kan vidta gemensamt för att underlätta för dem som i sin yrkesutövning navigerar mellan flera av myndigheternas webbplatser.²¹ Ett konkret förslag som redan är i uppstartsfasen är att sätta samman myndigheternas respektive arbetsgrupper för språkvård och klarspråk till en samverkansgrupp för språk och begrepp. Ambitionen för samarbetet bör även vara att stärka det generella klarspraksarbetet, vilket i förlängningen gynnar målgrupperna. Ett annat förslag handlar om att genom en översyn av webbplatserna hitta områden där begreppsanvändningen överlappar. Genom att rensa, ensa och i relevanta fall länka till varandra kan myndigheterna harmonisera sin begreppsanvändning alternativt tydliggöra utifrån vilket perspektiv den enskilda myndigheten hanterar det aktuella området. Elevhälsa är exempel på ett område där flera av myndigheterna har information, material och stöd i olika omfattning, och där Skolverket och SPSM redan inlett samverkan. Att samarbeta och dela erfarenheter om arbetssätt kopplat till förvaltning och kvalitetssäkring av innehåll kan också vara ett sätt för myndigheterna att dels få syn på överlappningar, dels lära av varandra.

När det gäller myndigheternas olika roller i systemet finns förslag om att varje myndighet kortfattat beskriver sitt uppdrag och publicerar en sida med denna

²¹ Både SPSM och Skolinspektionen publicerar sina respektive föreskrifter i Skolverkets författningssamling, SKOLFS, som återfinns via skolverket.se. Se Skolverkets rutin för kungörande av vissa myndigheters författningar i Skolverkets författningssamling (SKOLFS). Dnr 2022:2950. Rutinen syftar till att säkerställa en rättssäker hantering av Skolverkets författningssamling och för en effektiv samverkan mellan Skolverket och de myndigheter som enligt författningssamlingsförordningen (1976:725) ska kungöra sina föreskrifter i Skolverkets författningssamling.

information under den befintliga rubriken *Om oss*. Detta föreslås bli det första gemensamma uppdraget för samverkansgruppen för språk och begrepp.

Skolmyndigheterna ser vinster med en fortsättning på kunskapsutbytet som inletts genom detta uppdrag. Myndigheterna planerar för fortsatt diskussion av förvaltning, innehållsansvar, aktualitets- och kvalitetssäkring, språkvård och begreppshantering samt omvärldsbevakning och sociala medier.

Sammanfattningsvis kommer följande aktiviteter att initieras och genomföras under 2024 som ett sätt att förstärka samverkan mellan skolmyndigheterna:

- Initiera ett utökat samarbete om språk och begrepp, genom de befintliga arbetsgrupper som finns på flera myndigheter. Detta innefattar att identifiera områden där skolmyndigheterna överlappar för att framöver ensa begrepp, i större utsträckning länka till varandra samt tydliggöra perspektiv.
- Förtydliga de olika myndigheternas roller, kortfattat och på samma sätt, på respektive webbplats.
- Initiera ett utökat informations- och erfarenhetsutbyte genom regelbundna träffar för att diskutera gemensamma utmaningar.

2.2 Skolverket

I det följande beskriver Skolverket arbetet med översyn och utveckling av sina tre webbplatser skolverket.se, larportalen.skolverket.se (Lärportalen) och utbildningar.skolverket.se (Utbildningsplattformen).

2.2.1 Skolverkets tre webbplatser - nuläge

Skolverket.se är Skolverkets viktigaste kanal för att nå ut till målgrupperna med 11,6 miljoner besök och 34,4 miljoner sidvisningar under 2023.²² På skolverket.se finns föreskrifter och styrdokument, juridiska vägledningar, statistik, rapporter och utvärderingar, forskning och stöd för skolutveckling. På skolverket.se finns också information om regler och ansvar, exempelvis svar på vanligt förekommande frågor om bestämmelser i skolans författningar och information om aktuella regeländringar inom skolområdet. På webbplatsen finns även information om att söka statsbidrag och att ansöka om lärarlegitimation med mera.

Utöver det innehåll som nämnts ovan finns det på webbplatsen även länkar till Lärportalen och Utbildningsplattformen. Dessa två webbplatser drivs och förvaltas utanför skolverket.se. På Lärportalen finns främst moduler för kollegialt lärande. Modulernas innehåll är omfattande och består bland annat av texter, filmer och intervjuer. På Utbildningsplattformen finns flera av Skolverkets kurser

²² Webbstatistik från Matomo för skolverket.se. Alla besök och sidvisningar mäts inte då att användare kan neka kakor. Det gör att det kan vara fler besök och sidvisningar för 2023.

och utbildningar. Innehållet på Utbildningsplattformen ligger bakom inloggning och är inte synligt förrän användaren loggar in.

En huvudredaktion på Skolverket ansvarar för att skolverket.se ska uppnå sitt främsta syfte – att fungera som ett gott stöd för målgrupperna i deras dagliga arbete. Huvudredaktionen har en helhetssyn på webbplatsens struktur och innehåll och utvecklar stöd för arbetet med och förvaltning av webbplatsen.

Huvudredaktionen ansvarar också för samordning, uppföljning, uppdatering och granskning utifrån webb- och språkkrav av innehållet på skolverket.se.

Sakkunniga ansvarar för att fakta och innehåll uppfyller de kriterier som myndigheten fastställt (se även avsnitt 2.2.4).

Behov av att stärka användarvänligheten på Skolverkets webbplatser är sedan tidigare identifierade inom verksamheten. De tre webbplatserna fungerar olika och för målgrupperna uppfattas Skolverkets stöd delvis som splittrat, med oklarheter vad som hittas på vilken webbplats och varför det är uppdelat på flera platser.²³ Målgrupperna upplever till viss del att det svårt att hitta och söka innehåll på Skolverkets webbplatser, samt att design och tonalitet inte är enhetlig eller konsekvent.²⁴

Skolverket drar slutsatsen att stöd och information som finns på de tre webbplatserna behöver paketeras om och utvecklas till ett tydligt och sammanhållet erbjudande för målgrupperna. Skolverket konstaterar också att utveckling av webbplatserna behöver gå hand i hand med andra initiativ och regeringsuppdrag som rör webbplatserna. Som exempel kan nämnas införandet av digitala nationella prov, ämnesbetygsreformen Gy25, professionsprogrammet och det uppdrag som redovisas här, vilka kommer att medföra större utvecklingsinsatser för skolverket.se och relaterade tjänster.

2.2.2 Påbörjat utvecklingsarbete med Skolverkets webbplatser

Med utgångspunkt i de identifierade utvecklingsbehoven har Skolverket sedan tidigare påbörjat ett arbete med att förbättra informationsstruktur, navigering och paketering av innehåll på webbplatserna.

Hittills har utvecklingsarbetet resulterat i:

- En prototyp för att förbättra innehållet och gränssnittet för stöd och kompetensutveckling för skolväsendet på de tre webbplatserna. Prototypen syftar till att skapa en enhetlig och konsekvent användarupplevelse av webbplatserna och därmed stärka användbarheten. Prototypen togs fram under workshop som Skolverket genomförde i december 2022, och arbetet genererade också frågeställningar som myndigheten tar vidare.

²³ Creunas användarundersökning, 2019.

²⁴ Knowits användartest/nollmätning 2022; Fritextsvar i webbenkät våren 2023.

- Ett koncept och en prototyp för förbättrad design och innehållsstruktur för presentation av styrdokument. Skolverket utvecklade konceptet och prototypen under en workshop i september 2023.
- Ett designsystem för Skolverkets externa gränssnitt som myndigheten tog fram under 2022–2023 och nu ska implementera på skolverket.se. Med designsystemet kommer förbättrad design, användbarhets- och tillgänglighetsförbättringar inklusive förbättrad navigering och uppdaterade designelement.
- Ett pågående arbete med att utveckla sökfunktionen på skolverket.se för Skolverkets författningssamling, SKOLFS.

2.2.3 Utvecklingsarbetet framåt

I samband med det föreliggande uppdraget från regeringen har Skolverket beslutat att ytterligare förstärka utvecklingsarbetet med skolverket.se. På sikt kommer detta även att behöva omfatta Lärportalen och Utbildningsplattformen. Den övergripande målsättningen är att målgrupperna ska uppleva att stöd och information är lättillgänglig, samstämmig, ändamålsenlig och stödjer dem i sitt arbete. Det ska finnas ett ramverk för Skolverkets digitala närvaro för design, användargränssnitt och paketering av innehåll som ska stödja Skolverket i förvaltning av webbplatserna.

Det fortsatta arbetet omfattar följande:

- Utveckla och införa ny informationsstruktur.
- Paketera och utveckla innehållet, utifrån prioriteringsordning där styrdokument samt stöd och kompetensutvecklingsinnehåll är prioriterat.
- Införa ny design med designsystemet som inkluderar ny navigeringslösning.
- Vidareutveckla prioriterade mallar och funktioner i publiceringsverktyget.
- Förbättra sökfunktionaliteten på webbplatsen.
- Utveckla styrande dokument för innehåll och arbetssätt (för redaktionellt arbete och förvaltning av innehåll).

Status i arbetet är att en nulägesanalys av skolverket.se är genomförd och planering av ovanstående aktiviteter pågår.

Framgångsfaktorerna som möjlig utgångspunkt för att underlätta prioritering och val av stöd – en pilot

I uppdraget till skolmyndigheterna skriver regeringen att arbetet ska utgå från de framgångsfaktorer som skolmyndigheterna tagit fram i ett tidigare regeringsuppdrag om ökad kvalitet och likvärdighet.²⁵ Skolverket genomförde under våren 2023 en intern utredning om vad införandet av det nationella kvalitetssystemet och ett nationellt professionsprogram innebär för Skolverkets

²⁵ U2021/03837

verksamhet med generella insatser.²⁶ I utredningen konstaterar Skolverket att nuvarande sortering av generella insatser i nationella skolutvecklingsprogram (NSP) behöver ses över. I utredningen konstaterar Skolverket också att en ny eller omarbetad kommunikativ struktur som de generella skolutvecklingsinsatserna ska sorteras in i behöver ta hänsyn till syfte, målgrupper och huvudsakligt utbud i nuvarande NSP, liksom i de regeringsuppdrag som ska genomföras.²⁷

Mot bakgrund av detta och som en del av det långsiktiga arbetet med att utveckla skolverket.se genomförde Skolverket under hösten 2023 samt i januari 2024 olika laborativa workshops. Syftet var att undersöka om, och i så fall hur, framgångsfaktorerna i det nationella kvalitetssystemet kan användas som utgångspunkt för att sortera och kommunicera Skolverkets skolutvecklingsinsatser. En slutsats är att en sortering av skolutvecklingsinsatser utifrån framgångsfaktorerna är möjlig, men behöver i så fall finnas i ett relevant sammanhang och kontext. Framgångsfaktorerna kan komma att utgöra en typ av sortering i relation till hela det nationella kvalitetssystemet. Vidare konstateras att det givet Skolverkets breda målgrupp och utbud inte går att ha *en* sortering utan det kommer att behöva finnas *olika* logiker, som också behöver kompletteras med en utveckling av den befintliga sökfunktionen på skolverket.se.

2.2.4 Översyn av innehåll på Skolverkets tre webbplatser

Skolverket.se

Skolverket genomför regelbunden översyn av innehållet på samtliga sidor på skolverket.se utifrån en särskild rutin. Innehållet ses över av innehållsansvarig för respektive sida, vilket vanligtvis är en medarbetare med sakkunskap inom det område som sidan berör.

I arbetet med föreliggande regeringsuppdrag identifierade myndigheten behov av att utveckla den befintliga rutinen för översyn. Som en konsekvens av detta har Skolverket förtydligat kriterierna för att se över innehållets kvalitet, vilken typ av åtgärder som översynen kan leda till, att översyn ska ske i samverkan med flera sakkunniga för att säkerställa objektivitet i bedömningen samt att vid behov även samverka med Skolverkets jurister.

Med utgångspunkt i den reviderade rutinen inledde innehållsansvariga en översyn av samtliga knappt 2200 sidor på skolverket.se under hösten 2023. Sidornas kvalitet bedömdes utifrån kriterier om grund i relevant forskning och/eller beprövad erfarenhet, relevans för målgrupperna, aktualitet, kontext och att innehållet följer aktuell lagstiftning. Översynen ledde till beslut om huruvida varje enskild sida skulle 1. Lämnas oförändrad; 2. Revideras; 3. Avpubliceras. Beslut motiverades, och i de fall översynen av vissa sidor av tids- eller resursskäl inte

²⁶ Utredningen av vad införandet av det nationella kvalitetssystemet och ett nationellt professionsprogram innebär för Skolverkets verksamhet med generella insatser, Dnr 2023:539

²⁷ Här avses det nationella kvalitetssystemet och det nationella professionsprogrammet.

kunde genomföras inom ramen för regeringsuppdraget utarbetades planer för det fortsatta arbetet.

Hittills har sakkunniga sett över cirka hälften av sidorna och tagit beslut om att avpublicera närmare 100 sidor samt att revidera närmare 200 sidor. Större delen av de sidor som återstår att granska är de drygt 800 artiklar om resultat av forskning som Skolverket tar fram i samverkan med lärosäten. Skolverket inleder översyn av dessa i februari 2024.

Lärportalen och Utbildningsplattformen

Skolverket erbjuder, förutom på skolverket.se, också kompetensutveckling på Lärportalen och Utbildningsplattformen. Myndigheten ser över innehållet på de båda webbplatserna kontinuerligt.

På Lärportalen finns material indelat i moduler för att utveckla undervisningen genom kollegialt lärande. Förutom artiklar, filmer och diskussionsfrågor innehåller modulerna även stöd för gemensam planering och uppföljning av undervisning. De moduler som finns på Lärportalen ingår till största delen i olika nationella satsningar som Matematiklyftet och Läslyftet, samt Specialpedagogik för lärande som Skolverket och SPSM utvecklat och förvaltar gemensamt. Inom dessa satsningar producerade Skolverket ett stort antal moduler för att kunna erbjuda stöd till olika målgrupper (exempelvis riktat mot olika skolformer, stadier, ämnen och professioner). Det innebär att det för närvarande finns cirka 130 moduler att välja mellan. Under 2022 och 2023 har myndigheten reviderat cirka 70 moduler och ett tiotal moduler har avpublicerats då de bedömts vara inaktuella.

På Utbildningsplattformen finns kurser som erbjuder fördjupade kunskaper inom olika områden med hjälp av artiklar, filmer och diskussionsfrågor. Kurserna innehåller både praktiska samt teoretiska delar och går att genomföra enskilt eller tillsammans med andra. I dagsläget finns drygt 30 kurser av vilka merparten reviderats under 2022–2023. Under 2022 har också några kurser avpublicerats.

Stöd för systematiskt kvalitetsarbete och Specialpedagogik för lärande

Förutom den löpande och systematiska översynen av skolverket.se, Lärportalen och Utbildningsplattformen konstaterar Skolverket ibland behov av att tematiskt se över det samlade stödet inom ett visst område i särskild ordning. Sådana behov kan exempelvis uppstå vid större systemförändringar såsom ändringar i skollagen.

Under 2023 initierade myndigheten en översyn av stöd för det systematiska kvalitetsarbetet. Detta dels med anledning av införandet av det nya nationella kvalitetssystemet, dels på grund av att Skolverkets samlade erbjudande inom området inte är enhetligt. Skolverket utarbetar för närvarande också föreskrifter och nya allmänna råd för det systematiska kvalitetsarbetet i skolväsendet.²⁸

²⁸ I Skolverkets regleringsbrev för 2023 har myndigheten vidare fått uppdraget att i föreskrifterna om det systematiska kvalitetsarbetet införa vissa bestämmelser om rättvisande betyg som återspeglar elevens kunskaper i ämnet. Föreskrifterna ska enligt uppdraget meddelas senast den 15 mars 2024.

Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:98) om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet ska upphöra att gälla den 1 juli 2024. I översynen går Skolverket igenom material och efterhand reviderar, avvecklar och vid behov utvecklar nytt stödmaterial för systematiskt kvalitetsarbete.²⁹ I revideringsarbetet samverkar Skolverket med huvudmän för att inventera behov samt med högskolor och universitet för att samråda med forskare som bedriver forskning om kvalitetsarbete.

Ett annat exempel på tematisk översyn är Skolverkets och SPSM:s granskning av kompetensutvecklingsstödet *Specialpedagogik för lärande*. Detta mot bakgrund av att stödets vetenskapliga grund ifrågasatts. Specialpedagogik för lärande erbjuds till förskolor och skolor och tillgängliggörs som moduler på Skolverkets Lärportal. Modulerna omfattar texter, filmer och poddar med underlag för kollegiala samtal samt förslag på praktiska uppgifter. Sammantaget har ca 50 forskare från 15 olika lärosäten samt sakkunniga medverkat i att ta fram och granska material. De båda skolmyndigheterna inledde översynen i mars 2023 i dialog med de forskare som bidragit till stödet. Översynen har bland annat resulterat i att vissa delar av modulerna avpublicerats medan andra delar har omstrukturerats. I översynen konstaterade Skolverket och SPSM att de artiklar som ingår i stödet utgår från läroplan och skollag. Texterna håller en god kvalitet med en rimlig försiktighet i slutsatser, balanserade beskrivningar av olika perspektiv och med referenser till forskningsstudier inom olika fält.

Skolverket och SPSM kommer under våren 2024 att se över möjligheterna till fortsatt gemensam förvaltning och uppföljning av modulen.

Filmat material

Förutom tematisk översyn av stöd inom vissa innehållsliga områden ser Skolverket vid behov också över stöd i vissa format. Mot bakgrund av att några av Skolverkets filmer för stöd till skolutveckling inte bedömts uppfylla kriterier för aktualitet och relevans, inledde myndigheten i mars 2023 en översyn av samtliga drygt 2600 filmer som är publicerade på Skolverkets webbplatser.

Sakkunniga har granskat filmerna utifrån fasta kriterier om relevans, aktualitet, korrekthet och tonalitet. De har i granskningen bland annat tagit ställning till om varje film följer aktuell lagstiftning och föreskrifter, om det finns nyare material att hänvisa till i stället, om materialet bygger på ett relevant urval av forskning och beprövade erfarenheter, om filmerna finns i ett meningsfullt sammanhang samt antalet visningar. Översynen har lett till att drygt 450 av myndigheternas filmer för stöd till skolutveckling har avpublicerats. Det återstår översyn av knappt en tredjedel av filmerna. De huvudsakliga skälen till att filmer avpublicerats är att de i låg utsträckning använts målgrupperna och/eller att de sedan tidigare ersatts med mer aktuellt material.

²⁹ Underlag till beslut efter översyn av Skolverkets stöd till det systematiska kvalitetsarbetet. Dnr. 2023:1512.

Skolverkets filmer finns i ett meningsbärande sammanhang (såsom i en modul eller på en webbsida), och kompletteras ofta av en förklarande text, reflektionsfrågor och/eller förslag på vidare arbete. Skolverket menar att detta sammanhang är viktigt för att filmers syfte, målgrupp och tänkta användningsområde ska vara tydligt. Samtidigt visade översynen av filmat material att cirka 700 av Skolverkets filmer har varit publicerade på Youtube, utanför sin kontext. Drygt 600 av dessa filmer har nu avpublicerats på Youtube och kan numera endast visas i sitt sammanhang på Skolverket webbplatser. De filmer som fortfarande kan visas på Youtube är filmer som kan stå för sig själva, till exempel filmer om skolformer riktade till vårdnadshavare, gymnasieprogrammen eller hur lärare sätter betyg.

Skolverkets avsikt är att under 2024 upphandla en plattform som ersätter Youtube och effektiviserar arbetet framöver med lagring och distribution av film.

Några slutsatser av den innehållsliga översynen

I översynen av innehåll på Skolverkets webbplatser framträder ett antal huvudsakliga skäl till att myndigheten valt att revidera eller avpublicera innehåll. Ett skäl är att lagar eller föreskrifter förändrats. Ett exempel är Skolverkets stöd för systematiskt kvalitetsarbete som just nu uppdateras med anledning av förändrade föreskrifter.

Skolverket har också uppmärksammat sidor med snarlikt eller till stor del överlappande innehåll. Detta kan upplevas rörigt för målgrupperna, och försvårar också Skolverkets förvaltning av sidorna. I sådana fall har Skolverket som regel rensats bort vissa sidor. Samtidigt som en del sidor överlappat har Skolverket sedan tidigare också identifierat att kommunikationen till målgrupperna inte alltid är enhetlig. Skolverket har därför bildat en terminologigrupp med uppgift att ta fram och förankra definitioner för begrepp som är centrala för myndighetens verksamhetsområde. Dessa definitioner kommer också att publiceras på Rikstermbankens webbplats.

Slutligen har Skolverket i vissa fall identifierat ett behov av att tydliggöra referenser till vetenskapliga och erfarenhetsbaserade källor på ett transparent och stringent sätt. Här är det viktigt att påpeka att detta inte betyder att innehållet saknar grund i vetenskap och beprövad erfarenhet, utan att grunden inte tydligt angetts.

2.2.5 Utveckling av gemensamma arbetssätt och vetenskapligt förhållningssätt

Förutom de förändringar i arbetet med översyn av innehåll på Skolverkets webbplatser som beskrivits ovan, har myndigheten också tagit ytterligare steg för att utveckla interna arbetssätt och processer, bland annat i syfte att stärka arbetet med behovsinventering och ett vetenskapligt förhållningssätt.

Utveckling av Skolverkets processer

Skolverkets gemensamma arbetssätt stöds av myndighetens interna processer. I processerna finns vägledningar, rutiner och andra dokument som utgör stöd i arbetet. Flera av dessa stödjande dokument revideras eller kommer att revideras som en konsekvens av de utvecklingsbehov som Skolverket identifierat i arbetet med regeringsuppdraget. När de stödjande dokumenten förändras så förändras också Skolverkets processer och därigenom myndighetens arbetssätt.

Exempelvis har Skolverket beslutat att med start i början av 2024 utreda hur Skolverket kan utveckla stödet i processen *Bedriva nationella skolutvecklingsprogram*, inom vilken Skolverket tar fram insatser och stöd för skolutveckling till målgrupperna. Utredningen ska besvara

- hur det befintliga stödet för att välja innehåll och format för stöd till skolutveckling ser ut idag och hur det används
- vilka utmaningar och svårigheter Skolverket möter vid val av innehåll och format
- hur Skolverkets arbetssätt skulle kunna utvecklas för att stöd för skolutveckling i större utsträckning ska utgå från målgruppernas behov och förutsättningar.

Med utgångspunkt i målgruppernas behov och förutsättningar

För att få ökad kännedom om hur Skolverkets webbsidor om forskning uppfattas av målgrupperna har Skolverket utökat sitt arbete med behovsinventering. Under september till november 2022 genomförde myndigheten en webbenkät³⁰ om forskningssidorna på skolverket.se. Enkäten besvarades av 1422 respondenter, där lärare var den största gruppen.³¹ Sammanställning och analys av resultatet visar att det vanligaste skälet till att man besökte Skolverkets forskningssidor var för att söka svar på en fråga och ta del av forskning. Övergripande önskade respondenterna mer forskning inom områdena specialpedagogik, elevhälsa och neuropsykiatriska funktionsvariationer. I andra hand önskade respondenterna mer forskning om pedagogik och didaktik samt ämnesdidaktik. När det gäller format så var det främst kortare webbtexter och artiklar som efterfrågades. Samtidigt lyftes det i fritextsvaren också önskemål om länkar till längre originaltexter och tydligare referenshantering i myndighetens webbtexter.

För att få veta mer om *hur* målgrupperna använder de resultat av forskning som myndigheten publicerar genomförde Skolverket gruppsamtal med målgrupperna under våren och hösten 2023 också. Syftet var att få fördjupad kunskap om hur myndigheten kan underlätta och tillgänglighet och användning av forskning i praktiken så att utbildningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Sju gruppsamtal genomfördes våren 2023 med en till fem deltagare per grupp. Totalt intervjuades 25 lärare. Materialet bedömdes som alltför litet för att kunna

³⁰ Enkäten bestod av 13 flervalsfrågor med möjlighet till att utveckla tre svar i fritextfält.

³¹ Av de som svarade på enkäten uppgav 331 att de var lärare. Bland de svarande fanns bland annat också 210 studerande på lärarutbildningen, 103 rektorer och 15 skolchefer.

utgöra tillräcklig grund för att få svar på Skolverkets frågor. Skolverket valde därför att genomföra ytterligare samtal under hösten 2023, och vände sig då till grundskolor med en önskan om lärarrepresentation från alla stadier. Sammanlagt deltog 85 lärare i gruppstalen. Skolverket kommer att analysera och sammanställa resultatet av gruppstalen under våren 2024.

Samstämmighet i arbetet med särskilda mötesformer

En stor del av Skolverkets arbete med stöd till skolutveckling innebär att myndigheten interagerar med målgrupperna genom olika mötesformer. Skolverket använder här begreppet *möte* som ett samlingsbegrepp för direktsändningar, film, podd, webinarier och konferenser som myndigheten tillgängliggör via Skolverkets digitala plattformar. 2022 inledde Skolverket ett arbete med att samordna och systematisera arbetet med att ta fram och tillgängliggöra olika mötesformer i syfte att säkerställa samstämmighet.³² Det är särskilt viktigt med anledning av myndighetens utökade regionala närvaro att Skolverkets olika möten har höga krav på samstämmighet och uppfattas komma från en och samma myndighet. Samtidigt visar den inledande kartläggningen att Skolverket kan uppfattas som visuellt och budskapsmässigt inkonsekventa i mötet med målgrupperna och att det till viss del saknas samordning, rutiner och struktur för genomförande och förvaltning av olika mötesformer. Skolverkets verksamhet är stor, och det är också viktigt att informationsmängden som når ut till målgrupperna genom olika mötesformer är balanserad.

För att Skolverket ska uppfattas som en tydlig avsändare har myndigheten bland annat beslutat att

- tillsätta interna samordnare för olika mötesformer med ansvar att regelbundet förvalta och utveckla vägledningar och andra rutiner för stöd i arbetet (här inkluderas rutiner för att testa nya filmer på mindre urvalsgrupper för att säkra ändamålsenlighet)
- ta fram en enhetlig visuell identitet för befintliga mötesformer.

Stärkta interna strukturer för ett arbete på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

Att Skolverkets arbete ska utgå från vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet tydliggör myndigheten i de inledande skrivningarna i *Strategi för stöd till skolutveckling*.³³ Strategin är en del av myndighetens interna regelverk och uttrycker den övergripande inriktningen och prioriteringar för arbetet med stöd till skolutveckling. Strategin omsätts i Skolverkets processer och berör hela myndigheten. Genom åren har Skolverket gjort insatser för att stärka de interna strukturerna för ett arbete på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Det handlar om att säkerställa god kvalitet i myndighetens samlade erbjudande till de verksamma i skolväsendet, och om att uppfylla kraven på systematik och

³² Beslut för att genomföra interna och externa möten på Skolverket. Dnr 2022:1774.

³³ Dnr 2021:1557.

transparens i arbetet. Exempelvis har myndigheten genomfört interna seminarier med utgångspunkt i kunskapsöversikten *Att ställa frågor och söka svar* (2020).

På Skolverket finns även visst internt stöd att tillgå i frågor om vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, exempelvis när det gäller metodologiska överväganden och kvalitetssäkring av olika material. Stödet är dock inte dimensionerat för att möta alla behov som finns i verksamheten. Stöd i att göra sökningar i databaser erbjuds via Skolverkets interna bibliotek. Till skillnad från Skolforskningsinstitutet och SPSM saknar dock Skolverket tillgång till informationsspecialistkompetens internt. När Skolverket gör systematiska sökningar behöver den kompetensen därför hämtas utifrån, ibland från ovan nämnda skolmyndigheter.

För att ytterligare stärka myndighetens strukturer för ett arbete på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet kommer följande aktiviteter att genomföras under 2024:

- Utöka Skolverkets interna kurskatalog med en obligatorisk utbildning om vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, samt om ett vetenskapligt förhållningssätt och hur det tillämpas i verksamheten. I ett första steg kommer ett underlag för beslut om innehåll i utbildningen att tas fram.
- Organisera för erfarenhets- och kunskapsutbyte i frågor som berör ett arbete som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Ytterligare åtgärder som myndigheten vidtar internt och i samverkan med övriga skolmyndigheter för att stärka de interna strukturerna för ett arbete på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet beskrivs i avsnitt 3.5.

2.3 SPSM

I det följande beskriver SPSM arbetet med att se över stöd och information på spsm.se.

2.3.1 Ett samlat erbjudande

Under 2022–2023 har det interna projektet Ett samlat erbjudande haft som uppgift att bättre ta hand om målgruppernas behov, förväntningar och önskemål samt anpassa myndighetens digitala information och tjänster enligt detta. [Spsm.se](https://spsm.se) ska ge en tydlig och sammanhållen bild över de erbjudanden myndigheten ger.

SPSM initierade projektet efter att myndigheten genomfört användarundersökningar. Dessa undersökningar genomfördes på grund av att spsm.se vuxit och vidareutvecklats sedan lansering, och att användarnas beteende och förväntningar på webbplatsen förändrats i takt med att teknik och digitalisering utvecklats. Undersökningarna skulle bidra till en bättre förståelse av hur målgruppernas behov förändrats. Data samlades in via intervjuer med lärare och skolledare. Resultaten påvisade brister och behov av utveckling av webbplatsen.

Projektet har utarbetat och implementerat en ny informationsstruktur samt bearbetat innehållet på spsm.se. Syftet är att ge användaren en sammanhållen bild av myndighetens erbjudande och göra det enklare att hitta relevant information om råd och vägledning. Informationen ska också vara lättare att ta till sig.

Projektet har alltså medfört förändringar både i hur den faktiska webbstrukturen ser ut, och hur SPSM arbetar med innehållet.

2.3.2 Innehållsarbetet

Allt innehåll på spsm.se har delats in i informationsområden, enligt en i projektet framtagen informationsstruktur. Varje informationsområde har bearbetats och publicerats successivt. Några informationsområden kommer att publiceras efter att projektet formellt avslutades hösten 2023. Projektets digitala kommunikatörer kommer att fortsätta detta arbete till början av år 2024.

Informationsområdena sorteras utifrån både övergripande kunskapsområden som genomsyrar en stor del av SPSM:s verksamhet, som exempelvis innehåll kopplat till tillgänglighet, delaktighet och inkludering, och utifrån stöd som är kopplat till specifika funktionsnedsättningar.

Innehållet på spsm.se har omstrukturerats enligt den framarbetade informationsstrukturen. Varje informationsområde har bearbetats av kommunikatörer i samarbete med innehållsansvariga. Information som inte har en tydlig koppling till SPSM:s uppdrag i enlighet med myndighetens instruktion har avpublicerats.

Ett samlat erbjudande har sammantaget resulterat i:

- en ny myndighetsövergripande webbstrategi
- webbriktlinjer för redaktionellt arbete på spsm.se
- en ny informationsstruktur på spsm.se samt
- bearbetat innehåll på spsm.se.

2.3.3 Innehållsansvar

Uppdraget att säkerställa att innehåll som finns på webben vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt att innehållet är rättsligt korrekt vilar främst på de medarbetare som är innehållsansvariga på spsm.se.

Innehållsansvariga är i regel medarbetare inom myndigheten med sakkunskap inom de områden som behandlas på de olika sidorna på spsm.se. Ofta är den innehållsansvariga en formellt ansvarig person, vilken stötts upp av ytterligare resurser från exempelvis kompetensgrupper.

Den innehållsansvariga ansvarar för att innehållet på sidorna är korrekt och aktuellt. För att säkerställa den redaktionella kvaliteten, språklig kvalitet och tillgänglighet, finns också stöd för att bearbeta innehållet med hjälp av SPSM:s digitala redaktion.

Det finns flera riktlinjer och checklistor som sidansvariga ska förhålla sig till, exempelvis Språklagen, myndighetens föreskrift för kommunikation, skrivregler och skrivstöd.

2.3.4 Insatser för att stärka innehållsansvariga

Under regeringsuppdraget påbörjades ett arbete med att se över både befintliga stödmaterial kopplade till rollen som innehållsansvarig, och förvaltningsorganisationen. De aktiviteter som ska genomföras handlar om att tydliggöra och utveckla rutiner kopplade till uppdraget som innehållsansvarig, såväl som att synliggöra hur arbetet behöver organiseras i termer av exempelvis resurser. Aktiviteterna innefattar också en genomgång av innehåll och olika typer av material och vilka standarder som de ska förhålla sig till, samt ett övergripande arbete med att säkerställa en fungerande förvaltningsorganisation. Aktiviteterna kan sammanfattas enligt följande:

- Utredda organisation och arbetssätt för det redaktionella arbetet på webben, inklusive rutiner, tydlig fördelning av roller, ansvar och mandat. En del i det arbetet innebär att utforma stödet till innehållsansvariga.
- Ta fram förslag på förvaltningsplan för innehåll på webbsidor och i stödmaterial och studiepaket. I detta arbete ingår att implementera ett påminnesystem för kvalitetssäkring av externa webbsidor, stödmaterial och studiepaket. Funktionen finns idag, men är ännu inte driftsatt.

2.3.5 Inventering av stöd för att säkerställa vetenskaplig förankring

Under regeringsuppdraget påbörjades ett inventerande arbete med fokus på att säkerställa att innehåll vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt att innehållet är rättsligt korrekt. Arbetet fokuserade på de delsidor på spsm.se som stödmaterial och studiepaket ligger på.

Stödmaterial och studiepaket

Stödmaterial och studiepaket är en form av webbaserade material som riktar sig till verksamma i skola och förskola. Materialen innehåller i regel flera olika medium, såväl texter som filmer. Ibland är de kopplade till en nätbaserad kurs inom det specifika ämnet. Uppläggen i materialen skiljer sig åt. En del material kommer med en handledning som ger stöd för att använda materialen som en kompetensutvecklingsinsats inom ett kollegium, medan andra mer är utformade för enskild läsning. Materialen ska inspirera och ge praktiska råd att tillämpa i förskola eller skola. Material såsom studiepaketen tas i regel fram i projektform, med syfte att producera en produkt som ska vara aktuell i cirka sju år. Utveckling av materialen följer en process, men processen i fråga är för närvarande under revidering. En av huvudfrågorna som hanteras i revideringen handlar om hur innehållet ska kvalitetssäkras.

Inventering och granskning

Inom ramen för regeringsuppdraget har SPSM fastställt kriterier för granskning av stödmaterial och studiepaket. Granskningen har utgått från vetenskap och beprövad erfarenhet, vilket innebär att granskning utifrån gällande rätt ännu inte är genomförd. Sådan granskning kommer genomföras i ett senare skede.

De framtagna kriterierna handlar om huruvida det går att förstå när texterna är förankrade i forskning och eller beprövad erfarenhet, om forskningen är relevant och aktuell och om det går att följa de resonemang och överväganden som gjorts vad gäller vetenskapligheten. SPSM har också påbörjat granskningen av materialen. Denna granskning har resulterat i ett beslutsunderlag med tre alternativ: 1. Lämna orört, 2. Revidera samt 3. Avpublicera.

Det finns totalt 19 stödmaterial eller studiepaket publicerade på spsm.se. Alla dessa kommer inte att granskas i detta uppdrag. Myndigheten kommer inte att granska de två material som är framtagna i samverkan med andra myndigheter, eftersom detta kräver samordning med flera aktörer som inte är involverade och har resurser avsatta i detta regeringsuppdrag. SPSM granskar inte heller det material som inte riktas till verksamma inom skolan.

SPSM har under regeringsuppdragets gång hunnit granska elva av dessa. Myndigheten har börjat med de material där verksamheten har indikerat att en genomgång behövs, exempelvis för att materialet börjar bli gammalt.

Hittills har beslutsunderlaget resulterat i att tre material föreslås avpubliceras, fem föreslås revideras och tre lämnas orörda.

Material	Förslag	Orsak
AKK, studiepaket	Avpublicera	Referenser till forskning och beprövad erfarenhet saknas. Information om hur materialet tagits fram saknas.
Förskola, stödmaterial	Avpublicera	Saknar tydligt funktionsnedsättningsperspektiv. Referenser till forskning och beprövad erfarenhet saknas. Information om hur materialet tagits fram saknas.
Hörselnedsättning, stödmaterial	Avpublicera	Ålderstiget material. Referenser till forskning och beprövad erfarenhet saknas. Information om hur materialet tagits fram saknas.
Läs- och skrivsvårigheter F-3, studiepaket	Revidera	Vissa brister i referenshantering, otydligt vilka råd som baseras på beprövad erfarenhet. Behöver

		uppdateras med mer aktuella referenser.
Särskilt stöd till nyanlända elever, stödmaterial	Revidera	Vissa brister sett till forskning och beprövad erfarenhet. Information om hur materialet tagits fram saknas. Begränsat fokus på att ge praktiska råd.
Språkstörning, studiepaket	Revidera	Behöver tydliggöra vilka delar av materialet som baseras på beprövad erfarenhet. Liten revidering.
Vuxen, studiepaket	Revidera	Vissa brister sett till forskning och beprövad erfarenhet. Information om hur materialet tagits fram saknas.
Dubbla läroplaner, studiepaket	Lämna orört	
Ämnesområden, studiepaket	Lämna orört	
Digitala verktyg och AKK, studiepaket	Revidera	Vissa brister sett till forskning och beprövad erfarenhet.
Matematiksvårigheter, stödmaterial	Lämna orört	

Arbetet med att granska återstående stödmaterial kommer att fortsätta under våren 2024. De föreslagna åtgärderna kommer också att prioriteras och omhändertas under 2024.

Rutiner för att säkerställa att stöd vilar på gällande rätt

Förutom att det stöd som ges på SPSM:s webbplatser ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, ska det också vila på gällande rätt. Inom ramen för regeringsuppdraget har SPSM fastställt kriterier för när innehåll på webben behöver granskas av myndighetens jurister. Exempel på sådana kriterier som är särskilt relevanta i relation till våra stödmaterial, är när texter innehåller information som rör vad skolhuvudman får eller är skyldig att göra enligt skollagen eller definitioner av begrepp som finns i författnings- eller konventionstext. Arbetet med att inventera och granska stödmaterial har bidragit med att synliggöra vilka texter som behöver en sådan granskning, men själva granskningen kommer behöva genomföras i samband med revidering av stödmaterialen. Även material som i tabellen ovan benämns som att de lämnas orörda, kommer att genomgå en granskning utifrån gällande rätt.

2.3.6 Lärdomar dragna utifrån granskningen

Det är i sammanhanget viktigt att påpeka, att bara för att rekommendationen är att avpublicera eller revidera ett material, betyder det inte att materialen inte är grundade i vetenskap och beprövad erfarenhet. SPSM har under granskningen inte identifierat några större felaktigheter eller tveksamma formuleringar.

Däremot är det tydligt, att en brist på en intern övergripande standard för hur ett material ska se ut medfört att materialen sällan tydligt anger vad texterna bygger på. Det saknas till exempel ofta referenslistor, och när referenslistor finns är det inte alltid tydligt vilka delar av texterna som refererar till vad. Det är heller inte alltid tydligt när texterna bygger på beprövad erfarenhet.

Vidare konstateras att det ofta funnits en ambition att använda referenser som ett sätt att tipsa läsarna om lättillgängliga texter, vilket medfört en bred användning av facklitteratur, forskningsnyheter eller andra populärvetenskapliga framställningar av forskning, snarare än direkta referenser till vetenskapliga artiklar eller andra vetenskapligt granskade publikationer.

Myndigheten kan också se att det saknas ett myndighetsgemensamt sätt att referera till de lärdomar som dras utifrån de erfarenheter som SPSM:s rådgivare får efter rådgivningsärenden, och som utgör grunden för den beprövade erfarenhet som SPSM:s stöd ofta vilar på. Ett arbete har därför påbörjats med att ta fram en enhetlig formulering för hur SPSM benämner beprövad erfarenhet i sina stöd.

Lärdomarna har också synliggjort behov av ytterligare insatser som fokuserar på att stärka myndighetens arbetssätt. Dessa beskrivs närmare nedan.

2.3.7 Fokus på att stärka arbetssätt

För att säkerställa att de utvecklingsbehov som synliggjorts under regeringsuppdragets gång tas om hand, har SPSM beslutat fortsätta det arbete vi startat inom ramen för regeringsuppdraget. Ett antal aktiviteter planeras som alla syftar till att stärka myndighetens kapacitet och, i förlängningen, öka kvaliteten i stödet. Myndigheten vill också utveckla och förtydliga arbetssätten med att ta fram innehåll, oavsett om innehållet är en enkel webbtext på en landningssida eller ett stödmaterial.

Stärka tillgången till och kunskapen om vetenskaplig grund och vetenskapliga förhållningssätt för alla medarbetare

Genom åren har olika insatser gjorts internt för att stärka hur myndigheten arbetar utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Till exempel har SPSM haft återkommande intern kompetensutveckling på området för att stärka medarbetarnas forskningslitteracitet. Kompetensutvecklingsinsatserna har dock varit oregelbundet förekommande, varför SPSM planerar för att arbeta in rutiner för att skapa mer regelbundenhet.

SPSM har byggt upp en organisation där det finns visst internt stöd att tillgå i frågor om vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Stödet är dock inte dimensionerat för att möta alla behov som finns i en verksamhet som producerar i hög takt. Därför behöver SPSM hitta andra sätt att stärka kompetensen i alla delar av verksamheten så att det interna stödet kan nyttjas där det bäst behövs. SPSM kommer att utveckla och pröva insatser för att stärka tillgången till och kunskapen om vetenskaplig grund och vetenskapliga förhållningssätt för alla medarbetare. Bland föreslagna aktiviteter finns:

- en intern kampanj för att öka kännedomen om det interna stödet
- en intern seminarieriserie för frågor rörande vetenskaplig grund och forskningslitteracitet
- utveckling av en intern webbaserad utbildning och en rutin för att introducera såväl nyanställda som befintliga medarbetare i vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och hur det tillämpas i verksamheten.

Förutom att utveckla kompetensen inom myndigheten, ämnar insatserna bidra till att öka förståelsen kring vad som krävs för att bedriva verksamhet där SPSM levererar stöd utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet.

Ytterligare åtgärder som myndigheten vidtar internt, och i samverkan med övriga skolmyndigheter, i syfte att stärka ett arbete på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet beskrivs i avsnitt 3.5.

Vidareutveckla processer och arbetsgångar

SPSM är en linjeorganisation med processororienterade arbetsätt. I många av våra processer finns vägledningar, checklistor och arbetsgångar av olika slag. Många av dessa vägledningar, checklistor och arbetsgångar kommer också påverkas av de insatser och aktiviteter som genomförs under de ovan nämnda rubrikerna – vilket i sig innebär att processerna påverkas. Det här handlar till exempel om den process inom vilken stödmaterial och studiepaket utvecklas. Denna process är för närvarande under revidering. Här kommer insatser göras som relaterar till de lärdomar som dragits och behov som identifierats under regeringsuppdragets gång. Arbetet har påbörjats inom ramen för regeringsuppdraget, men kommer att fortsätta under 2024. I arbetet ingår att skapa och testa nya checklistor och vidareutveckla vägledningar för att säkerställa vetenskaplig förankring och god kvalitet i slutprodukterna.

2.4 Skolinspektionen

I det följande beskriver Skolinspektionen arbetet med att se över information, råd och vägledning på skolinspektionen.se.

2.4.1 Skolinspektionens webbplats skolinspektionen.se

Webbplatsen skolinspektionen.se är navet i Skolinspektionens kommunikation. Skolinspektionens utgångspunkt är att all central information av övergripande karaktär ska kommuniceras till målgrupperna via denna plattform. Det är därför viktigt att all information som tillhandahålls på den externa webbplatsen håller hög kvalitet. Målgrupperna ska också vara trygga i att informationen som tillhandahålls på skolinspektionen.se är aktuell och utgår från såväl senaste beslut som från aktuell lagstiftning.

2.4.2 Skolinspektionens råd- och vägledningssidor på skolinspektionen.se

Som framgår ovan ska Skolinspektionen sammanfatta och publicera resultaten av sitt arbete med kvalitetsgranskning och tillsyn³⁴ samt sprida kunskap om vad som krävs för att börja bedriva en fristående skola.³⁵ Inom ramen för myndighetens tillsyn ska Skolinspektionen även lämna råd och vägledning.³⁶ Under fliken Råd och vägledning på skolinspektionen.se tillhandahålls information som myndigheten bedömt vara vägledande för myndighetens målgrupper.

Innehållet är organiserat i temasideor som speglar resultaten från granskningar och inspektioner. Temasidorna inkluderar områden såsom bedömning och betygssättning, elevers hälsa, förskolan, huvudmannens styrning, klagomålshantering, distansundervisning, normer och värden, nyanlända och asylsökande elever, rektors ledarskap, särskilt stöd, trygghet och studiero, undervisning, utvecklingsarbete och vuxenutbildning.

Varje tema innefattar relevanta rapporter som Skolinspektionen publicerat likväl som myndighetens iakttagelser utifrån tillsyn och granskning. Sidorna ger även verktyg för utveckling främst gällande kvalitet. Därutöver lyfts annan relevant information som bedömts vara av intresse för målgrupperna liksom en sektion med vanliga frågor och svar som täcker ett spektrum av ämnesområden som Skolinspektionen dels ofta får frågor om, dels bedömer bistår de verksamma i deras arbete. Sammanfattningsvis har dessa sidor syftat till att ge råd och vägledning till målgrupperna med målet att främja en kontinuerlig utveckling och förbättring inom skol- och utbildningsområdet.

Skolinspektionen har dock inlett arbete med rensning och förenkling av dessa webbsidor. Ett arbete som kommer att fortgå under 2024. Syftet är att ytterligare renodla informationen på sidorna för att den än bättre ska överensstämja med myndighetens uppdrag. Myndigheten bedömer dock att innehåll som liknar det stöd som Skolverket ger inte behöver inte prioriteras eftersom det riskerar att leda till dubbelarbete. Betydande resurser för stöd finns nu på såväl Skolverket som SPSM. Skolinspektionen menar därför att myndighetens webbinformation bör fokusera på kunskapsspridning efter granskning. Kunskapsspridning är centralt för inspektionsmyndigheter vilket bland annat manifesteras i Skolinspektionens instruktion.³⁷ En möjlighet Skolinspektionen också ser över är att ändra rubriceringen av webbinnehållet och eventuellt ersätta råd och vägledning med kunskapsspridning. Detta eftersom det händer att huvudmän och rektorer uppfattar Skolinspektionens uppdrag att ge råd och vägledning som bredare än vad som beskrivs i förarbetena till bestämmelsen³⁸ och därför ifrågasätter varför myndigheten inte lämnar mer stöd och vägledning kring tillämpningen av skolförfattningarna. Myndigheten kommer även att inventera och se över om det finns behov av ytterligare stöd till inspektörerna i syfte att än tydligare kunna

³⁴ 4 § förordningen (2011:556) med instruktion för Statens Skolinspektion

³⁵ Jfr 5 § förordningen (2011:556) med instruktion för Statens Skolinspektion

³⁶ 26 kap. 9 § skollagen.

³⁷ Jfr 4 § förordningen (2011:556) med instruktion för Statens Skolinspektion

³⁸ se prop. 2009/10:165 s. 545 och s. 898

klargöra myndighetens uppdrag i återföringsamtal med huvudmän och rektorer. Det kan därutöver finnas anledning att se över orden råd och vägledning i skollagen och möjligen överväga begreppet kunskapsspridning i stället. Skolinspektionen kommer i så fall framöver att uppmärksamma regeringen på detta.

I det följande redogör Skolinspektionen för det arbete myndigheten påbörjat, just nu genomför, samt planerar att påbörja och genomföra med start från och med 2024.

2.4.3 Målgruppsundersökning

Under 2023 tog Skolinspektionen initiativet till att genomföra en målgruppsundersökning. Denna undersökning sker i två steg via skolinspektionen.se och inleddes i januari 2024 och kommer färdigställas och analyseras under våren. Undersökningen riktar sig till huvudmän och rektorer och fokuserar på innehållet i avsnittet Råd och vägledning på skolinspektionen.se.

Syftet med målgruppsundersökningen är att identifiera hur huvudmän och rektorer använder informationen idag, om informationen är relevant och användbar samt deras förutsättningar att tillgodogöra sig informationen.

Det första steget av målgruppsundersökningen genomförs i form av en pop-up-undersökning som aktiveras vid besök på råd- och vägledningssidorna, där respondenterna utöver att svara på frågor även får en förfrågan om intresse av att delta i en fördjupad studie som genomförs i form av telefonintervjuer.

I ett andra steg analyseras resultatet av målgruppsundersökningen. Det förväntade resultatet är att få en bild av målgruppernas nuvarande upplevelse av lättillgänglighet, samstämmighet och ändamålsenlighet under fliken Råd och vägledning. Resultatet ska skapa underlag för en uppföljning av hur Skolinspektionen motsvarar huvudmännens och rektorernas behov och förutsättningar kopplat till myndighetens uppdrag. Skulle det visa sig att förväntningarna är fel ställda kan det i sig föranleda kommunikationsinsatser och en diskussion inom ramen för samverkan med de övriga skolmyndigheterna.

2.4.4 Översyn av fliken Råd och vägledning på skolinspektionen.se

Skolinspektionen genomför en kartläggning och genomlysning av all information och allt material under fliken Råd och vägledning på skolinspektionen.se. Syftet är att få en tydlig bild av den information som finns på webbsidorna och att se över informationens struktur. Inom ramen för detta arbete gör myndigheten en kvalitetssäkring av informationens aktualitet.

Därutöver har en analys av besöksstrafiken genomförts på sidorna för att få en uppfattning om användning, något som kan ge indikationer på innehållets relevans för myndighetens målgrupper.

Utifrån ovanstående kommer Skolinspektionen att genomföra följande:

- Besluta om vilket innehåll och vilka teman som ska finnas under rubriken Råd och vägledning.
- Se över informationen under rubriken Råd och vägledning med utgångspunkt i Skolinspektionens uppdrag och med beaktande av huvudmäns och rektorers behov.
- Se över strukturen på sidorna i syfte att ytterligare tydliggöra informationen.
- Genomföra rensning, justering och förenkling av innehållet.
- Kvalitetssäkra det innehåll som ska finnas kvar.
- Besluta om eventuell alternativ rubrik till ”Råd och vägledning”.

Just nu pågår:

- Översyn av informationens aktualitet.
- Översyn och eventuell justering av sidornas struktur, tematisering och innehåll utifrån framför allt Skolinspektionens uppdrag och huvudmännens och rektorernas behov.
- Målgruppsundersökning
- Översyn av eventuell ny rubrik för sidorna.

Hittills har Skolinspektionen genomfört:

- Kartläggning och genomlysning av informationen under fliken Råd och vägledning.
- Vissa tydliggörande förändringar gällande sidornas struktur samt rensning och förenkling av informationen.
- Förarbete för målgruppsundersökning.
- Analys av webbtrafiken under fliken Råd och vägledning.

2.4.5 Kvalitetssäkring av informationen på skolinspektionen.se

Skolinspektionen har ett delvis distribuerat webbredaktörskap vilket möjliggör för fler medarbetare inom myndighetens stöd- och kärnverksamheter att publicera och redigera informationsinnehåll på myndighetens olika webbplatser. Under 2023 har Skolinspektionen, inom ramen för myndighetens förvaltningsorganisation, lagt grunden för rutiner som syftar till att övervaka, rensa och uppdatera informationen på myndighetens webbplatser. Dessa rutiner är planerade att implementeras under första halvan av 2024. Arbetet markerar ett viktigt steg mot att säkerställa informationens relevans och aktualitet gentemot målgrupperna. Rutinerna omfattar alla webbredaktörer på Skolinspektionen med tillgång till att publicera på myndighetens webbplatser och i sociala medier.

Rutinerna syftar till att säkerställa att den information Skolinspektionen tillhandahåller på webbplatserna ska vara korrekt, aktuell, relevant, lättillgänglig och följa gällande lagstiftning, likväl som att den ska utgå från vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Rutinerna anger såväl åtaganden som skyldigheter i förhållande till redaktörsuppdraget i syfte att säkerställa informationens

tillförlitlighet och överensstämmande i samklang med regeringsuppdraget, samt rutiner för gallring, arkivering och avpublicering. Arbetet stäms av årligen i löpande uppföljning. För att säkerställa god kunskapsnivå kring publicering och hantering av information på skolinspektionen.se kommer även regelbundna utbildningar att hållas för webbredaktörerna.

2.5 Skolforskningsinstitutet

I det följande beskriver Skolforskningsinstitutet arbetet med översyn av sina webbplatser skol.fi.se och skolforskningsportalen.se.

2.5.1 Skolforskningsinstitutets webbplatser

Webbplatsen skol.fi.se är institutets främsta kanal för extern kommunikation. Här finns förutom uppgifter om myndighetens uppdrag och verksamhet med forskningssammanställningar och forskningsfinansiering även publicerade forskningssammanställningar som pdf:er och relaterat material om att utveckla undervisningen med stöd av systematiska forskningssammanställningar.

Syftet med webbplatsen skolforskningsportalen.se är att bidra till ökad kunskap om forskningsresultaten och ge besökarna inspiration till att använda våra forskningssammanställningar. Förutom material som relaterar direkt till varje forskningssammanställning finns även artiklar där lärare, forskollärare och andra intervjuas om hur de använder, eller förväntar sig att kunna använda, forskningssammanställningarna i sin verksamhet. Det finns också en artikelserie om avslutade forskningsprojekt som institutet har finansierat där projektledarna intervjuas om hur lärare och forskollärare har arbetat tillsammans i projektet och om forskningsresultat som verksamma kan inspireras av i sin undervisning.

Innehållet på webbplatserna uppdateras i takt med lansering av nya publikationer samt med artikelserier, till exempel om vår metod för arbetet med systematiska forskningssammanställningar, inspelade webinarier och poddavsnitt.

Både vid framtagning av forskningssammanställningar och innehåll till webbplatserna är det redaktionella arbetet med klarspråk en viktig del i tillgängliggörandet av forskningsresultat.

Inom institutets publikationsserie Skolforskningsinstitutet fördjupar publiceras rapporter med syfte att stödja de verksamma i arbetet med att förstå, värdera och använda forskning i relation till sin undervisning. Relaterat material, till exempel artiklar och intervjuer, finns publicerat på skolforskningsportalen.se för inspiration.

2.5.2 Övriga digitala kanaler

På institutets Youtubekanal finns ett mindre antal egenproducerade filmer och inspelningar från webinarier eller andra typer av livesända evenemang. Där finns även textbaserade filmer som används som inlägg i sociala medier.

Skolforskningspodden har för närvarande 33 publicerade avsnitt på institutets

webbplatser och på poddplattformar. Poddavsnitten har utgångspunkt i institutets forskningssammanställningar eller i finansierade forskningsprojekt.

2.5.3 Regelbunden översyn

Webbredaktionen har en kontinuerlig översyn av de digitala kanalernas innehåll och avpublicerar inaktuellt innehåll regelbundet, vid behov i samråd med övriga medarbetare.

Under november-december har en användarundersökning gjorts av webbplatsen skolforskningsportalen.se med syfte att förbättra webbplatsen och ge besökarna en bättre användarupplevelse. Undersökningen genomfördes i ett enkätutskick till de cirka 270 deltagare som ingår i institutets lärarpanel. Enkäten har nyligen stängts och i dagarna har en första snabbanalys gjorts. De inkomna svaren visar att det första inledande arbete ska vara en översyn av kodning, taggning och sökfunktion. Det arbetet inleds i januari.

2.5.4 Kommande översyner

I och med att myndighetens anslag ska öka under de kommande åren kommer produktionen av publikationer och inspirationsmaterial på webbplatserna att öka väsentligt. Under 2024 kommer dessutom att undersökas om och hur nya tjänster kan inkluderas på webbplatserna, till exempel någon form av ”frågor och svar” respektive presentation av andra aktörers praktisknära forskning. Nya rutiner för arbetet med översyn för webbredaktörer och innehållsansvariga kommer att utarbetas.

3. Analys och utveckling av arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning

I det följande adresserar Skolverket, SPSM och Skolforskningsinstitutet den delen av regeringsuppdraget som handlar om att de tre myndigheterna ska analysera och utvärdera sitt arbete med att sammanställa och sprida resultat av forskning samt lämna förslag på hur denna kan utvecklas och samordnas. Detta i syfte att forskningsresultat i större utsträckning ska komma verksamma inom skolväsendet till del.

3.1 Ett formaliserat nätverk för samverkan

De fyra skolmyndigheterna har under flera års tid samverkat informellt i frågor om att sammanställa och sprida resultat av forskning och ge stöd för

forskningsanvändning, såväl inom myndigheterna som till myndigheternas målgrupper. Nätverket består av medarbetare från respektive myndighet som på olika sätt arbetar med dessa frågor. Skolinspektionen har inte något instruktionsenligt uppdrag att sammanställa och sprida forskning men finns representerat i nätverket eftersom frågor om vetenskaplig grund, beprövad erfarenhet och ett vetenskapligt förhållningssätt berör alla skolmyndigheter. Deltagarna träffas regelbundet några gånger per år. Ansvar för mötena roterar mellan myndigheterna, även om dagordningen sätts gemensamt utifrån behov. En gång per år lämnar nätverket en kort redogörelse för vilka frågor som diskuterats och vad samtalen resulterat i under året till respektive myndighetsledning. En grupp kommunikatörer som också arbetar med dessa frågor på skolmyndigheterna har skapat ett eget nätverk som man ibland samverkar med.

3.1.1 Nätverket formaliseras

I syfte att gemensamt stärka samarbetet formaliserades nätverket i januari 2021 efter ett gemensamt uppdragsbeslut undertecknat av de fyra myndighetscheferna. I uppdragsbeskrivningen står att samarbetet i det formaliserade nätverket förväntas främja utbyte av erfarenheter, kunskaper och kompetenser mellan myndigheterna.³⁹ Genom ökad samordning syftar samarbetet till att stödja målgrupperna på ett tydligare och mer sammanhållet sätt för att de ska kunna använda sig av vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i sin verksamhet. I nätverkets uppdragsbeskrivningar konstaterar myndighetsledningarna att de fyra skolmyndigheterna i praktiken närmar sig varandra i arbetet med att sammanställa och sprida forskning, även om myndigheterna delvis betonar olika perspektiv.

Det är betydelsefullt att skolmyndigheterna har ömsesidig kunskap om varandras respektive uppdrag inom området samt att myndigheterna kompletterar varandra på ett ändamålsenligt sätt. Nätverket har därför i uppdrag att fungera som forum för information om pågående aktiviteter på de fyra myndigheterna och att underlätta samordning och samverkan inom myndigheternas likartade uppdrag inom området. Nätverket har även i uppdrag att samverka i frågor om behov av innehåll och aktiviteter i myndigheternas arbete med att sammanställa och sprida resultat av forskning och stödja de verksammas forskningsanvändning. Vid behov fungerar nätverket också som en referensgrupp som kan ge stöd eller vägledning i frågor inom nätverkets verksamhetsområde.

3.1.2 Gemensam kartläggning och analys i två rapporter

Sedan formaliseringen 2021 har Skolverket, SPSM och Skolforskningsinstitutet på uppdrag av myndighetsledningarna genomfört två kartläggningar och analyser

³⁹ Uppdragsbeskrivning för myndighetsövergripande nätverk för närmare samarbete inom frågor om forskningsspridning och forskningsanvändning. Dnr: Skolverket 2020:1450, SPSM 1 STY-2020/695, Skolfi 2021/37.

av arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning, och i viss utsträckning även gett förslag på hur arbetet kan utvecklas och samordnas.⁴⁰

Den första kartläggningen inleddes 2021 när de tre myndigheterna gavs i uppdrag att kartlägga och ge en övergripande beskrivning av myndigheternas arbete med forsknings- och kunskapssammanställning. Myndigheterna redovisade uppdraget i en gemensam rapport⁴¹ som beskriver hur respektive skolmyndighet tolkar och omsätter sitt uppdrag att sammanställa och sprida resultat av forskning, vilka som är primära målgrupper, inom vilka innehållsliga områden som forskning sprids, vilka kvalitets- och relevanskriterier som ställs på publicerat material samt hur kommunikationsinsatser ser ut och kan samordnas mellan skolmyndigheterna. I rapporten adresserar myndigheterna även frågor om eventuella otydligheter och överlapp i relation till ansvarsfördelning mellan myndigheterna.

Under 2022 gav myndighetsledningarna för de tre myndigheterna representanterna i nätverket i uppdrag att ytterligare kartlägga och analysera arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning, då med särskilt fokus på hur de tre myndigheterna samverkar med lärosäten och forskare samt på hur behovsinventering går till. Den grupp kommunikatörer som ingår i nätverket fick också i uppdrag att utveckla förslag på hur myndigheterna kan arbeta för att mer gemensamt nå ut med sina resultat och stödmaterial. Även detta uppdrag redovisades i en gemensam rapport⁴² som bland annat beskriver hur behovsinventering sker på respektive myndighet, samt hur myndigheterna i större utsträckning kan samordna sig när det gäller behovsinventering och kommunikation framöver.

I det regeringsuppdrag som redovisas här skriver regeringen att det stöd och den information som skolmyndigheterna tillhandahåller ska leva upp till ledorden lättillgänglig, samstämmig och ändamålsenlig.⁴³ I de två rapporter som nätverket skrivit belyser skolmyndigheterna gemensamt flera aspekter av tillgänglighet, ändamålsenlighet och samstämmighet i arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning. Den beskrivning och analys av arbetet, de utmaningar som myndigheterna möter samt de förslag på utveckling och samverkan som nu följer tar därför avstamp i de två tidigare rapporterna från nätverket.

3.2 Tillgänglighet i arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning

Skolverkets, SPSM:s och Skolforskningsinstitutets arbete med att sammanställa och sprida resultat av forskning ska bidra till att göra forskningsresultat tillgängliga för verksamma inom skolområdet. För att åstadkomma detta arbetar

⁴⁰ Skolinspektionen har inte omfattats av kartläggningarna eftersom myndigheten inte har något instruktionsenligt uppdrag om att sammanställa och sprida forskning. Skolinspektionen har däremot varit delaktiga i att diskutera vad rapporterna kan innebära för skolmyndigheternas fortsatta arbete.

⁴¹ Redovisning av uppdrag om forskningsspridnings- och kunskapssammanställning. Dnr: Skolfi 2021/95; SPSM 1 STY-2022/527; Skolverket 2020:1450.

⁴² Forskningsanvändning och forskningsspridning. Ett samarbete mellan Skolverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Skolforskningsinstitutet. Dnr: Skolverket 2023:1793; Skolfi 2023/15; SPSM 1 STY-2023/525

⁴³ U2023/02135.

de tre myndigheterna med flera olika format och till viss del även olika kanaler beroende på syfte och fördjupningsnivå i det som sprids.

Att målgrupperna har tillgång till resultat av forskning i form av sammanställningar, är dock inte samma sak som att resultaten är tillgängliga i betydelsen att de går att förstå och tillämpa i en lokal kontext. Viktiga delar i de tre myndigheternas arbete med att tillgängliggöra forskningsresultat för målgrupperna är därför att stämma av materials begriplighet med målgrupperna, att ta utveckla material som ger kunskap om hur forskning kan förstås och användas i syfte att utveckla utbildning och undervisning, och att underlätta tillämpning av specifika sammanställningar genom att producera exempelvis poddar, redaktionella texter och anordna seminarier.

3.2.1 Format och kanaler för att sammanställa och sprida

I det följande beskrivs de huvudsakliga format och kanaler genom vilka de tre skolmyndigheterna tillgängliggör forskning. Som beskrivits ovan hänger val av format nära samman med syftet med olika publikationer. Inledningsvis beskriver skolmyndigheterna sammanställningar av forskning, följt av sammanfattningar av forskning och därefter forskning som del av stöd till skolutveckling. Avslutningsvis redogör myndigheterna för sina respektive kanaler för forskningskommunikation.

Sammanställningar av forskning

Skolforskningsinstitutet, Skolverket och SPSM utarbetar längre publikationer som presenterar analyser av forskningsresultat inom ett kunskapsområde. Sammanställningarna publiceras i tryckt eller digitalt format. Syftet med forskningssammanställningarna är att ge de verksamma en säkrare eller mer mångfacetterad bild av vad forskningen säger inom ett område, jämfört med vad en enskild forskningsstudie kan ge.

Skolforskningsinstitutets huvuduppgift är att ta fram systematiska forskningssammanställningar, såsom systematiska översikter, systematiska kartläggningar och metaöversikter. Även SPSM publicerar emellanåt systematiska översikter. SPSM och Skolforskningsinstitutet har också ett avtal om samverkan kring produktion och spridning av systematiska översikter inom området specialpedagogik och barn och elever med funktionsnedsättning.

Skolverket gör sammanställningar av kunskapsläget inom utvalda områden. En skillnad mellan dessa sammanställningar och de systematiska översikter som Skolforskningsinstitutet och SPSM gör, är att de förstnämnda bygger på ett bredare underlag. Förutom forskningsresultat inkluderar Skolverkets sammanställningar även annan systematisk framtagen kunskap såsom myndighetsrapporter och dokumenterade utvecklingsarbeten. En annan skillnad är att systematiska forskningssammanställningar är en forskningsuppgift som måste uppfylla krav på vetenskaplighet genom hela processen. Genomförandet innebär att identifiera, kvalitetsgranska, och sammanställa forskning utifrån en väl

avgränsad frågeställning. Kärnan i systematiska forskningssammanställningar är den formaliserade metodologin, vars ledord är systematik och transparens.

Sammanfattningar av forskning

Alla tre myndigheter sammanfattar och tillgängliggör forskningsresultat i form av kortare texter eller artiklar. Sammanfattningarna syftar till att både återge forskningens resultat och belysa möjliga implikationer för utveckling av utbildning och undervisning. De kan fungera som nedslag i ett specifikt område och som insteg till vidare läsning och reflektion.

Skolforskningsinstitutets fokus för urvalet är det undervisningsrelevanta och SPSM:s bevakning är avgränsad till att omfatta specialpedagogik samt barn och elever med funktionsnedsättning. Skolverket har inte en lika skarp avgränsning av innehållsliga områden. Skolverkets artiklar om resultat av forskning riktas till en bred målgrupp med olika behov.

Även när myndigheterna sammanfattar forskning, så använder de sig av olika format för detta. Skolforskningsinstitutets publikationsserie Skolforskningsinstitutet sammanfattar och kommenterar är ett exempel. Där bevakas kvalitets- och relevansgranskas internationella forskningsöversikter som kan vara till nytta för verksamma inom svensk förskola och skola. De översikter som väljs ut sammanfattas och kommenteras utifrån ett svenskt perspektiv, och publiceras digitalt i rapportform.

SPSM låter bland annat forskare själva sammanfatta sina artiklar i ett mallat format, vilka publiceras som forskningsutblickar på spsm.se. SPSM håller dessutom på att utveckla ett format liknande Skolforskningsinstitutets sammanfattar och kommenterar, då med tydligt fokus på översikter relevanta inom det specialpedagogiska området. Skolverket publicerar webbartiklar som kortfattat belyser resultat av forskning med relevans för målgrupperna och är anpassade för att kunna läsas direkt på webben. Skolverkets artiklar beskriver inte sällan fler än en studie inom ett temaområde, vilket innebär att dessa artiklar fungerar som korta kunskapssammanställningar.

Resultat av forskning som del av stöd för skolutveckling

För Skolverkets och SPSM:s del utgör resultat av forskning underlag vid utveckling av insatser och stöd, och/eller fungerar som integrerade delar av stöd. I sådana sammanhang kompletterar de båda myndigheterna ofta resultat från forskning med beprövad erfarenhet. Exempel på detta är forskningsresultat som myndigheterna förmedlar via konferenser och webbseminarier, i rådgivningsärenden och kursverksamhet. Andra exempel är olika typer av webbstöd, såsom Skolverkets moduler på Lärportalen, och de kurser som universitet och högskolor erbjuder men som Skolverket förmedlar, såsom Fortbildning för rektorer och Rektorsprogrammet. I sammanhanget bör också nämnas att Skolverket sammanställer resultat av forskning inom relevanta områden när nya läroplaner utarbetas. För både Skolverkets och SPSM:s del är arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning som del av stöd och

insatser ett omfattande arbete som i praktiken berör respektive myndighets hela verksamhet.

Kanaler för forskningskommunikation

Vad gäller digitala kanaler för forskningskommunikation, går Skolforskningsinstitutets publikationer att finna på såväl skol.fi.se som på skolforskningsportalen.se. SPSM använder spsm.se som publikationskanal. I de fall som SPSM samverkat med Skolforskningsinstitutet i framtagandet av en systematisk översikt, så har publikationen, med tillhörande webbseminarier och stödmaterial, gått att finna via både Skolforskningsinstitutets och SPSM:s kanaler.

Skolverket publicerar sina kunskapsöversikter och artiklar med resultat av forskning på skolverket.se. Skolverket sprider också resultat av forskning genom insatser och stöd som bygger på forskning på sina webbplatser. Exempelvis finns vetenskapligt grundade moduler med stöd för skolutveckling på lärportalen.skolverket.se. I modulerna finns bland annat en stor mängd artiklar med resultat av forskning, filmer som bygger på forskning och intervjuer med forskare. På utbildningar.skolverket.se finns vetenskapligt grundade utbildningar (Utbildningsplattformen).

SPSM och Skolverket länkar till varandras publikationer, liksom till Skolinspektionens och Skolforskningsinstitutets publikationer när innehållet är relevant i förhållande till myndigheternas målgrupper.

3.2.2 Stämna av att sammanställningarna är begripliga

De tre skolmyndigheterna arbetar på flera olika vis för att stämna av att sammanställningar är begripliga. Ett arbetssätt som förekommer är att låta verksamma inom skolan läsa texterna innan de publiceras (detta är dock inte vanligt på Skolverket). Läsarna får då ofta ett antal frågor att besvara som hanterar exempelvis om det går att förstå de begrepp och uttryck som används, om någonting behöver förklaras bättre och om det går att följa och förstå hela texten.

Språket spelar en stor roll för sammanställningarnas begriplighet. Därför språkgranskar och redigerar skolmyndigheterna texter innan de publiceras. Frågor om begriplighet med avseende på såväl innehåll som språk ingår också ofta i myndigheternas uppföljningar av material och publikationer.

3.2.3 Att ge stöd för forskningsanvändning

Alla tre myndigheter tar fram material som syftar till att underlätta för målgrupperna att tolka och relatera resultat av forskning till den egna praktiken, det vill säga att utveckla sin forskningslitteracitet. Det handlar om förståelse för vad vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet innebär samt om att förstå, värdera och använda vetenskaplig kunskap. Framför allt Skolverket och Skolforskningsinstitutet har utarbetat fördjupande material om

forskningslitteracitet. Ett exempel är Skolforskningsinstitutets rapport *Hur ska man veta vad forskningen säger?* (2020). Publikationen ingår i Skolforskningsinstitutets publikationsserie Skolforskningsinstitutet fördjupar som avser att bidra till de verksammas forskningslitteracitet, såsom förståelse av vilken typ av kunskap som kan tas fram inom ett visst forskningsområde och på vilket sätt den kunskapen kan vara relevant för de verksamma i deras praktik. Ett annat exempel är Skolverkets kunskapsöversikt *Att ställa frågor och söka svar. Samarbete för vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet* (2020).

Skolverket och SPSM stödjer forskningsanvändning genom att sammanställa och sprida resultat av forskning som delar av stöd och insatser. På så vis integreras forskning i sammanhang där det exempelvis finns reflektions- och samtalsfrågor eller metoder att testa i undervisning. När det gäller stöd för tillämpning av specifika sammanställningar så producerar både Skolforskningsinstitutet och SPSM såväl poddavsnitt som redaktionella texter kopplade till sina forskningssammanställningar. Ofta sker också seminarier i anslutning till lansering där resultaten presenteras. Skolforskningsinstitutet ger även förslag på diskussionsfrågor för målgrupperna att använda vid sin läsning och bearbetning av sammanställningarna. Ett liknande stöd är under utveckling hos SPSM, som även planerar att göra kortare posterpresentationer av sina sammanställningar. Syftet är att genom lättillgänglig information ge en första introduktion till ämnet, med förhoppning om att läsaren därefter ska vilja ta sig an hela sammanställningen.

3.3 Ändamålsenlighet i arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning

De tre skolmyndigheternas sammanställning och kommunikation av forskningsresultat ska vara ändamålsenlig. Det vill säga att den forskning som sprids ska kunna bidra till att utveckla utbildning och undervisning. För att åstadkomma detta behöver myndigheterna säkerställa att det material som myndigheterna erbjuder svarar mot dokumenterade behov och är relevanta för de verksamma i deras praktik. Det är också viktigt att materialet håller god vetenskaplig kvalitet.

3.3.1 Med utgångspunkt i de verksammas behov och förutsättningar

Det är centralt att myndigheterna inhämtar kunskap om målgruppernas behov innan de tar fram material eller genomför en insats. Behovsinventering görs i huvudsak vid respektive myndighet givet att myndigheternas huvuduppgifter skiljer sig åt. Gemensamt för alla tre myndigheter är att det finns interna styrdokument eller processer som stöd i arbetet med behovsinventering.

Vid myndigheterna sker behovsinventering dels på strategisk nivå för att bestämma inriktning och prioriteringar i verksamheten, dels på specifik nivå som

del i arbetet med att ta fram enskilda material eller insatser för stöd till skolutveckling. På Skolforskningsinstitutet finns Skolforskningsnämnden som ett beslutande organ som fattar beslut om övergripande inriktning för de systematiska forskningssammanställningarna. Skolforskningsnämndens ledamöter utses av regeringen och består av representanter från verksamma inom skolväsendet samt några forskare. Givet att arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning också är en integrerad del av stöd och insatser vid Skolverket och SPSM är den strategiska behovsinventeringen mer svårfångad och innefattar (men kan ej avgränsas till) omvärldsbevakning och informationsförsörjning som del av styrning av verksamheterna. I sammanhanget kan nämnas att Skolverket regelbundet tar fram en lägesbedömning som kan utgöra underlag för beslut både för verksamma inom skolväsendet och internt på myndigheten. Medarbetares erfarenheter från arbetet med att utveckla och genomföra stöd för skolutveckling inom de nationella skolutvecklingsprogrammen dokumenteras och sprids internt genom en Årssammanställning.

På den specifika nivån använder sig myndigheterna av en bredd av metoder för att fånga behov av forskning och stöd i forskningsanvändning hos de verksamma, även om detta är ett område där det finns utvecklingsbehov. Behovsinventering görs bland annat genom fokusgruppsundersökningar med verksamma, paneler med sakkunniga, webbformulär, användarundersökningar, intervjuer, fora för dialog och samråd. Dessutom utgör publicerad forskning samt uppföljning och utvärdering av den egna verksamheten viktiga underlag i behovsinventering. Sedan hösten 2022 genomför SPSM och Skolverket tillsammans kvalitetsdialoger med huvudmän.⁴⁴ Kvalitetsdialogerna öppnar upp för de båda skolmyndigheterna att erbjuda stöd utifrån huvudmännens behov kopplat till det systematiska kvalitetsarbetet, samt samla information om behov hos målgrupperna. Skolforskningsinstitutet inrättade 2023 en lärarpanel med förskollärare, lärare och andra verksamma i förskola, skola, fritidshem och komvux. Deltagarna ges möjlighet att bidra med idéer till Skolforskningsinstitutets behovsinventering mer övergripande, liksom i relation till specifika projekt.

Förutom verksamma inom de olika skolformerna riktar sig skolmyndigheterna vid behovsinventeringen till forskare, universitet och högskolor, organisationer, andra myndigheter, resurscentrum och aktörer som bedöms ha relevanta kunskaper att tillföra.

När SPSM och Skolverket sammanställer och sprider resultat av forskning som del av en stödinsats, kan det även handla om att identifiera områden internt där den vetenskapliga förankringen behöver stärkas, till exempel inför framtagandet av nya stödmaterial eller revidering av gamla.

⁴⁴ Uppdrag till Statens skolverk, Statens Skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Skolforskningsinstitutet om insatser för ökad kvalitet och likvärdighet. U2021/03837

3.3.2 Samverkan med forskare bidrar till vetenskaplig kvalitet

De tre skolmyndigheternas samverkan med högskolor och universitet och enskilda forskare syftar övergripande till att säkerställa specifika metod- eller ämneskunskaper och på så sätt materialets eller insatsens vetenskapliga kvalitet. Forskare besitter sakkunskap inom sina specifika forskningsområden som myndigheterna inte alltid har tillgång till internt, och arbetet med att sammanställa forskning är många gånger omfattande och kan inte uteslutande utföras av myndigheterna själva.

Forskare kan fylla olika roller i myndigheternas arbete med att sammanställa och sprida resultat av forskning och stödja forskningsanvändning: som leverantörer av olika material eller som kvalitetssäkrare och granskare av material. Forskare kan involveras och bidra i hela arbetsprocessen, som exempelvis vid genomförande av systematiska forskningssammanställningar eller vid framtagande av kunskapsöversikter, eller delta i delar av arbetet med att söka, välja och sammanställa forskning. Skolforskningsinstitutets samverkan med forskare utgörs främst av gemensamt arbete i projekt vid genomförande och kommunikation av systematiska forskningssammanställningar. För Skolverkets och SPSM:s del innefattar samverkan också framtagande av stöd och insatser som bygger på forskning. Det kan då handla om allt från att forskare författar, referensläser eller granskar sammanställningar eller stödmaterial, till att de deltar som föreläsare vid kompetensutvecklingsinsatser.

3.3.3 Processer för att säkerställa relevans och kvalitet

Skolverket, SPSM och Skolforskningsinstitutet har processer och rutiner som ska säkerställa att de forskningsresultat som myndigheterna sprider svarar mot de verksammas behov och håller god vetenskaplig kvalitet. Processerna ska också borge för systematik och transparens i arbetet, vilket är viktigt för att säkerställa materialens vetenskapliga kvalitet. Systematik syftar på att arbetet följer vissa förutbestämda steg och transparens syftar på att de olika stegen i arbetet tydligt redovisas. Tydligt redovisade processer, exempelvis vid urval och analys av forskningsresultat, möjliggör både att materialen kan granskas och värderas av de som tar del av dem och att myndigheterna själva lättare kan identifiera sådant som kan behöva utvecklas. Tydliga och öppet redovisade arbetsprocesser stärker också målgruppernas förtroende för myndigheternas insatser.

Processerna ska också underlätta samverkan med exempelvis forskare eller verksamma lärare. Sådana processer och rutiner omfattar såväl juridiska som ekonomiska och kvalitativa aspekter av samverkan och ger bland annat riktlinjer och stöd för att teckna överenskommelser, skicka ut anbudsfrågningar och för att säkerställa systematik och transparens i arbetsgången. Formerna för samverkan kan skilja sig åt beroende på vilken typ av material som myndigheterna utarbetar.

Som exempel finns de olika stegen i arbetet med sammanställningar och sammanfattningar av forskning som skolmyndigheterna publicerar redovisade i de interna processernas rutiner och vägledningar.

3.4 Samstämmighet i arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning

Samstämmig är ett av de ledord som skolmyndigheternas arbete ska leva upp till. Detta enligt regeringsuppdraget, som också anger att myndigheterna ska sträva efter att sända samstämmiga signaler. Samstämmighet kan förstås som att den kunskap som myndigheterna sprider ska harmoniera; att målgrupperna ska möta enhetliga budskap utan motstridigheter. Det är viktigt att underlätta för målgrupperna att navigera i den mängd forskning som löpande publiceras och för att kunna skapa förståelse av, värdera och använda forskningsresultat. Det kan ligga nära till hands att se det som att det är att de forskningsresultatmyndigheterna sprider som ska vara samstämmiga. Detta kompliceras dock av att forskningsresultat i sig inte alltid är samstämmiga. Snarare är det så att forskningsvärlden kännetecknas av debatter om oenigheter, både mellan och inom vetenskapliga discipliner. Dessa meningsutbyten är en viktig del i det arbete som för forskning och därmed kunskapen framåt. Av det skälet är det viktigt att myndigheterna stödjer målgruppernas forskningslitteracitet, varav en aspekt är förståelse av vad som karakteriserar forskning och insikten om att forskningsresultat inte alltid är, eller åtminstone inte alltid förefaller vara, samstämmiga.

Att förstå och värdera den forskning som sprids förutsätter inte bara medvetenhet om att det kan finnas en brist på samstämmighet. Det kan lika gärna handla om att ha kännedom om att forskning inom olika forskningstraditioner kan ge svar på olika frågor och således bidra med olika kunskap om en företeelse. Bristen på samstämmighet kan därför i vissa fall vara skenbar, och egentligen handla om att förstå de skilda kunskapsbidragen. För att stödja målgruppernas förståelse i det avseendet tar de tre skolmyndigheterna, som tidigare nämnts, fram fördjupande material om forskningslitteracitet. Av samma skäl är det viktigt med transparens i myndigheternas arbete med att sprida forskningsresultat. Transparens kan underlätta för målgrupper att förstå och värdera den forskning som sprids, och på så sätt bidra till förståelse av att de forskningsresultat som sprids inte alltid är, eller kan uppfattas som samstämmiga.

Även om de forskningsresultat som myndigheterna sprider inte alltid är samstämmiga, så är samstämmighet viktigt på andra sätt i myndigheternas arbete med att sammanställa och sprida resultat av forskning. Som tidigare nämnts menar skolmyndigheterna att detta arbete är en process som löper från uppmärksammandet av målgruppers behov av resultat av forskning i sitt arbete

med att utveckla utbildning eller undervisning, till kommunikation av resultat från forskning samt att bidra med stöd i forskningsanvändning.

3.4.1 Samstämmighet i begreppsanvändning och publikationers benämningar

Samstämmighet bör råda i de tre myndigheternas användning av centrala begrepp⁴⁵ i arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning, och kanske speciellt när det gäller sådant material som syftar till att stödja de verksammas forskningslitteracitet. Skolverket, SPSM och Skolforskningsinstitutet samverkar därför i dessa frågor, och refererar på olika sätt till varandras material inom området. Som ett exempel kan nämnas begreppet vetenskaplig grund, vars uttolkning myndigheterna samverkade om i samband Skolverkets arbete med kunskapsöversikten *Att ställa frågor och söka svar* (detta beskrivs närmre i avsnitt 2.1). Översikten syftar till att fördjupa kunskapen om betydelsen av skollagsskrivningen om en utbildning som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.⁴⁶

Nu är det emellertid inte möjligt med en konsekvent och gemensam begreppsanvändning i samtliga fall. I skolmyndigheternas sammanställningar ingår forskning genomförda av forskare som tar utgångspunkt i olika teoretiska perspektiv, och det är inte ovanligt att närliggande eller till och med samma företeelse benämns på olika sätt i de olika perspektiven. Detta behöver myndigheterna förhålla sig till i sammanställning och spridning av forskningsresultat.

Samstämmighet bör vidare råda i de tre skolmyndigheternas benämningar av format (i de fall formaten är desamma och har tagits fram enligt samma arbetsprocess) för att sammanställa och sprida resultat av forskning. Både Skolverket, SPSM och Skolforskningsinstitutet genomför sammanställningar av forskning. Som redogjorts för i tidigare avsnitt (se avsnitt 3.2 och 3.3) skiljer sig sammanställningarna åt på flera sätt sinsemellan, exempelvis i sätten de genomförs på, forskares roll i arbetet, och om sammanställningarna enbart bygger på forskning eller om de bygger på både forskning och utvärdering. Här är det viktigt att skolmyndigheterna är tydliga med dessa skillnader.

3.4.2 Samstämmiga krav på arbetsprocesser

Samstämmighet bör även gälla i relation till de krav som ställs på de tre skolmyndigheternas arbete med att sammanställa forskningsresultat. Här syftar skolmyndigheterna på det som togs upp tidigare, nämligen vikten av att detta arbete kännetecknas av systematik och transparens. Oavsett format så är det viktigt att arbetet med att sammanställa forskningsresultat är systematiskt genomfört och transparent redovisat.

⁴⁵ I vissa fall finns begrepp definierade i skollagen eller andra författningar.

⁴⁶ 1 kap. § 5 skollagen (2010:800).

Det är ett ständigt pågående arbete att se över och utveckla myndigheternas rutiner och processer i det avseendet. I nuläget utvecklar både Skolverket och SPSM de processer som ska utgöra ett stöd i arbetet med att sammanställa och sprida forskning. Skolforskningsinstitutet har sedan tidigare en etablerad projektprocess och projektmodell för sitt arbete med systematiska forskningssammanställningar.

3.5 Identifierade utmaningar och förslag på åtgärder

I arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning möter Skolforskningsinstitutet, SPSM och Skolverket också utmaningar. Det är utmaningar som samlat berör behovsinventering, samverkan med forskare och högskolor och universitet samt samstämmighet mellan myndigheterna. I det här avsnittet beskriver skolmyndigheterna dessa utmaningar närmre samt vilka åtgärder som myndigheterna vidtar för att utveckla arbetet. Dels vid respektive myndighet genom utveckling av myndigheternas interna processer och rutiner, dels genom fortsatt och fördjupad samverkan i det befintliga nätverket för frågor som berör arbetet med att sammanställa och sprida resultat av forskning.

Skolverket och SPSM, som båda sammanställer och sprider resultat av forskning som integrerade delar av stöd för skolutveckling, beskriver också utmaningar och presenterar åtgärder i avsnitt 2.2 respektive avsnitt 2.3. För de båda myndigheterna hänger flera av de utmaningar och åtgärder som beskrivs i de tidigare avsnitten samman med de som myndigheterna presenterar här. Utifrån ett helhetsperspektiv handlar det om att säkerställa god vetenskaplig kvalitet i myndigheternas erbjudande till målgrupperna, samt att bidra till en utbildning på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

3.5.1 Fånga upp skilda och föränderliga behov

Arbetet med behovsinventering är komplext och de tre skolmyndigheterna möter flera utmaningar i arbetet. En utmaning handlar om att myndigheterna behöver hålla sig uppdaterade om behov har förändrats, och i så fall hur, för att utveckla eller avveckla material och stöd som del av löpande förvaltning. Vidare kan behoven både mellan och inom grupper av verksamma skilja sig åt vilket komplicerar behovsinventering och efterföljande prioriteringar i myndigheternas arbete. Här fyller myndigheternas rutiner och processer för uppföljning och utvärdering en mycket viktig funktion.

De tre skolmyndigheternas åtgärder: För att underlätta och systematisera arbetet med behovsinventering arbetar myndigheterna med att ta fram nya processer och rutiner, samt reviderar befintliga processer och rutiner för detta arbete. Genom att förändra processer och rutiner skapar myndigheterna förutsättningar för utveckling av gemensamma arbetssätt inom myndigheterna.

Skolverket beskriver också sitt arbete med att utveckla arbetssätt kopplade till behovsinventering i avsnitt 2.2.5.

3.5.2 Samordna myndigheternas behovsinventering?

I nätverkets kartläggning av hur behovsinventering sker vid respektive myndighet undersökte myndigheterna också möjligheten till ökad samordning i form av gemensam behovsinventering. Mot bakgrund av att Skolverket, SPSM och Skolforskningsinstitutet delvis har olika styrning, liksom olika fokus och inriktning i sitt arbete, riktar de tre skolmyndigheterna sin samverkan mot att utveckla arbetssätt för att löpande dela information om målgruppernas identifierade behov.

De tre skolmyndigheternas åtgärder: Utvecklingen av arbetet med myndigheternas behovsinventering inriktas mot att stärka samverkan mellan myndigheterna i form av ökat informationsutbyte, och inte mot att utveckla gemensamma rutiner för behovsinventering. Det formaliserade nätverket utgör en viktig resurs när det gäller att utbyta information mellan myndigheterna. Ett exempel på detta är att Skolverket, som under 2023 genomförde fokussamtal med olika professioner vid ett antal skolenheter för att fånga behov av stöd i forskningsanvändning, kommer att dela resultatet av behovsinventeringen i nätverket när det är sammanställt (se även avsnitt 2.2.5). Skolmyndigheterna kommer också förstärka sina interna rutiner för att systematiskt inventera material från andra skolmyndigheter vid behovsanalyser.

3.5.3 Säkerställa allsidighet och därmed vetenskaplig kvalitet i urval av forskare

De tre skolmyndigheterna anlitar en rad forskare för samverkan och samarbeten (se avsnitt 3.3.2). Det föreligger vissa svårigheter, framför allt för Skolverket och SPSM, att anlita en bredd av forskare för samverkan och samarbeten. Forskare med relevant kompetens har inte alltid möjlighet att ingå samverkan, och ibland kan det av tidsmässiga skäl vara svårt att göra en gedigen inventering av relevanta forskare och forskningsmiljöer inom ett sakområde innan en överenskommelse behöver tecknas. I sådana fall föreligger en risk att skolmyndigheterna anlitar forskare som anlitats tidigare, för att myndigheterna redan har kännedom om dem.

Om myndigheterna anlitar samma forskare i flera sammanhang finns risk att enskilda forskares forskningsintresse får för stort utrymme så att det saknas bredd i perspektiv. Det kan i tur innebära att den vetenskapliga kvaliteten blir lidande. Att säkerställa allsidighet i urval av forskare och lärosäten är också betydelsefullt utifrån principen om objektivitet, det vill säga kraven på saklighet och opartiskhet, i myndigheternas arbete.⁴⁷ Av samma skäl är det också viktigt att de tre skolmyndigheterna förhåller sig neutrala till trender eller ökat medialt genomslag för vissa forskningsfält eller forskningsmetoder. Både Skolverket och

⁴⁷ 5 § andra stycket förvaltningslagen (2017:900).

SPSM saknar idag en samordnande funktion som ger en total överblick över vilka forskare som är eller har varit inkopplade i olika uppdrag för myndigheten. Sådan överblick behövs för att information och erfarenheter ska kunna delas både internt på myndigheterna och mellan myndigheterna.

De tre skolmyndigheternas åtgärder: Ett sätt att utveckla myndigheternas samverkan med forskare för att undvika att enskilda forskares kunskaper och perspektiv blir alltför dominerande, är att i större utsträckning låta forskare ingå i projektgrupper. Ett exempel på det är den samverkan som sker vid framtagande av Skolforskningsinstitutets systematiska forskningssammanställningar och SPSM:s systematiska översikter, i vilket forskare är involverade i arbetet från början till slut och där arbetet leds av forskare på myndigheterna.

Vidare kommer SPSM och Skolverket att förstärka sina processer och rutiner för att säkerställa allsidighet i urval av forskare. Det befintliga stödet omfattar i dagsläget inte alla former för samverkan med forskare och universitet och högskolor. För Skolverkets del är det främst urval av forskare för samverkan i syfte att sammanställa och sprida resultat av forskning som del av stöd för skolutveckling som behöver utvecklas och förtydligas. Skolverket har därför inlett ett arbete med att ta fram nya rutiner och vägledningar, vilka på sikt kommer att omfatta flera av myndighetens processer inom vilka samverkan med universitet och högskolor sker.

De tre skolmyndigheterna avser också att i större utsträckning än vad som sker i dag utbyta kunskaper och erfarenheter i frågor som rör myndigheternas samverkan med externt anlitate forskare. Exempel på sådana frågor är principer för urval av forskare och lärosäten, hur samverkan med forskare kan organiseras samt utbyte av information om vilka forskare som respektive myndighet anlitar. Ett sådant kunskaps- och erfarenhetsutbyte kommer ske löpande inom ramen för det befintliga nätverket som rör frågor om sammanställningar av forskning och forskningsanvändning.

3.5.4 Undvika överlapp och dubbelarbete

I Skolverkets, SPSM:s och Skolforskningsinstitutets arbete med att sammanställa och sprida forskning är det viktigt att de resultat, material och stödinsatser som erbjuds tydligt kompletterar varandra och att överlapp och dubbelarbete i möjligaste mån undviks. Detta lyfter regeringen också fram i föreliggande regeringsuppdrag. En tidigare rapport⁴⁸ från nätverket visar att skillnaderna i skolmyndigheternas uppdrag innebär, dels att tematiska överlappningar inte nödvändigtvis behöver vara något negativt, dels att det sällan tycks handla om fullständiga överlappningar. Många gånger kan material som vid en första anblick förefaller överlappande, till exempel material som på rubriknivå berör samma kunskapsområde, snarast erbjuda kompletterande perspektiv inom området eller

⁴⁸ Redovisning av uppdrag om forskningsspridnings- och kunskapssammanställning. Dnr: Skolfi 2021/95; SPSM 1 STY-2022/527; Skolverket 2020:1450.

adressera delvis olika målgrupper. Utifrån ett målgruppsperspektiv finns dock risken att myndigheternas respektive uppdrag uppfattas som otydligt.

Risk för överlappningar och dubbelarbete föreligger i de avseenden de tre skolmyndigheternas uppdrag sammanfaller när det gäller både målgrupp och kunskapsområde. Ett sådant område är formaten sammanställningar och sammanfattningar av forskning inom delar av områden som berör planering, genomförande eller utvärdering av undervisning och som riktar sig till undervisade och pedagogiskt ansvarig personal, samt specialpedagogiska frågor.

De tre skolmyndigheternas åtgärder: Skolverket, SPSM och Skolforskningsinstitutet avser att utveckla utbytet av information mellan myndigheterna om kommande material, forskningsresultat etcetera för att i möjligaste mån undvika dubbelarbete och överlapp. Här spelar de befintliga nätverken en betydelsefull roll, både nätverket som rör frågor om sammanställningar av forskning och forskningsanvändning, och motsvarande nätverk inom kommunikation.

För att skapa framförhållning och kännedom om vad som är på gång avser de tre skolmyndigheterna att utveckla arbetet så att samverkan i nätverket sker redan när beslut fattas på respektive myndighet. För att säkerställa att informationen når rätt personer inom respektive myndighet kommer kontaktvägarna tydliggöras genom förtydliganden och tillägg i processer och rutiner i interna styrdokument.

3.5.5 Tydlig och samstämmig begreppsanvändning

En annan utmaning för de tre skolmyndigheterna är att vara tydliga och samstämmiga i sin begreppsanvändning i arbetet med att sammanställa och sprida forskningsresultat. Detta gäller dels centrala begrepp som rör vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, dels begrepp och benämningar som förekommer i den forskning som myndigheterna sammanställer och sprider.

De tre skolmyndigheternas åtgärder: För att möta utmaningen kopplat till tydlig och samstämmig begreppsanvändning pågår ett arbete både inom och mellan skolmyndigheterna i syfte att utveckla gemensam förståelse och användning av centrala begrepp. Som beskrivs i avsnitt 2.1 har skolmyndigheterna, inom ramen för det här regeringsuppdraget, initierat ett nytt nätverk av kommunikatörer för att hantera språk- och begreppsanvändning. Det befintliga nätverket för frågor som berör sammanställning och kommunikation av forskning är också en värdefull resurs här. Interna arbetsgrupper med språkvårdande funktioner finns redan idag inom myndigheterna, vilka också kan föras samman genom nätverken.

För att underlätta målgruppers förståelse av att samma eller närliggande företeelse ibland benämns på olika sätt inom olika forskningstraditioner behöver de tre skolmyndigheterna också uppmärksamma målgrupperna på de bakomliggande orsakerna till detta. En väg att gå är att vara mer tydlig med i vilka teoretiska sammanhang som begrepp inom den sammanställda forskningen används. Det är

ett sätt att stödja de verksammas förståelse av att forskningen ser ut just så, och därigenom också stödja deras forskningslitteracitet.

3.5.6 Samstämmiga benämningar på sammanställningar

Som redogjordes för i avsnitt 3.2.1. publicerar skolmyndigheterna sammanställningar av forskning i olika format. De olika formaten skiljer sig både i hur de tas fram och vad som utgör kunskapsunderlag. I dagsläget är de olika formaten inte enhetligt benämnda eller definierade vilket kan göra det otydligt för målgruppen vad det är för typ av sammanställning.

De tre skolmyndigheternas åtgärder: För att det ska bli tydligt för målgrupperna både att myndigheterna publicerar sammanställningar av forskning i olika format och på vilket sätt formaten skiljer sig, så avser skolmyndigheterna se till att sammanställningarna benämns på enhetligt sätt när formaten är desamma och att benämningarna är tydligt definierade, både avseende underlag och hur de har genomförts.

Sammanfattningsvis resulterade skolmyndigheternas analys av arbetet med att sammanställa och sprida forskning i följande förslag på åtgärder:

- De tre skolmyndigheterna behöver fortsätta utveckla arbetssätt för att löpande dela information om målgruppernas identifierade behov, företrädesvis inom ramen för det befintliga nätverket, liksom se över och vid behov ta fram nya processer och rutiner för arbetet med behovsinventering på respektive myndighet.
- De tre skolmyndigheterna behöver utveckla arbetet med att dela information sinsemellan, dels för att säkerställa ett allsidigt urval av forskare och därmed säkerställa ett allsidigt urval av den forskning som kommuniceras, dels avseende planerade och pågående projekt för att undvika överlapp och dubbelarbete. I den mån det saknas rutiner som möjliggör sådan informationsdelning, kan sådana behöva skapas – såväl internt inom respektive myndighet som i relation till övriga myndigheter.
- De tre skolmyndigheterna behöver säkerställa att identifierade lärdomar, behov och utmaningar som synliggörs inom nätverket också delas i organisationerna för möjligheter till utveckling. Samordning behöver ske inte enbart inom nätverket, utan också i linje internt och, när det är nödvändigt, genom samverkan på chefsnivå.
- Arbetet pågår såväl internt inom myndigheterna som i samverkan för ökad samstämmighet vad gäller begreppsanvändning. Myndigheterna ser också behov av ökad tydlighet och samstämmighet vad gäller benämningar på myndigheternas sammanställningar.

Skolverket